

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2024-2026

Sisällys

1. Johdanto.....	4
2. Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen.....	5
3. Terveiden elintapojen edistäminen.....	6
4. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen.....	7
5. Tiedolla johtamisen kehittäminen.....	9
6. Turvallisuuden edistäminen.....	11
7. Esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen.....	12
8. Lähteet.....	13

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma..... 14

1. Johdanto.....	15
2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet..	18
3. Edistämme lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta	18
4. Vahvistamme lasten, nuorten ja perheiden arkiympäristöjen turvallisuutta	20
5. Tuemme lasten, nuorten ja perheiden mielen hyvinvointia.....	22
6. Vahvistamme yhteistyötä lapsiperhepalvelujen ja muiden toimijoiden välillä	24
7. Lähteet	26

Opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelma..... 27

1. Johdanto.....	28
2. Opiskeluhoitopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet	38
3. Suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi	44
4. Arviot opiskeluhoitopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet	46
5. Suunnitelma opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta ..	48
6. Toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi	51

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 53

1. Johdanto.....	54
2. Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila ja palvelutarpeeseen vaikuttavat tekijät.....	55
2.1 Ikääntynyt väestö	55
2.2 Yksinasuminen ja pienituloisuus	55
2.3 Liian vähäinen liikkuminen.....	56
2.4 Ravitsemus	56
2.5 Yksinäisyys, mielenterveys ja päihteiden käyttö.....	56
2.6 Muistisairaudet.....	56
3. Toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.....	58
3.1 Viestintä, neuvonta ja ohjaus toimivat ja tavoittavat ikääntyneet. Ikääntyneet ja omaiset löytävät helposti tiedon hyvinvointia edistävistä toiminnoista ja ammattilaiset ohjaavat aktiivisesti toiminnan pariin.	59
3.2 Teknologia ja sähköiset palvelut tukevat arjessa toimimista ja edistävät osallisuutta	60
3.3 Tunnistamme ikääntyneiden yksinäisyyden ja mielenterveys- ja päihdehäiriöt ja tuemme varhaisessa vaiheessa	62
3.4 Edistämme ikääntyneiden hyvää ravitsemusta ja kuntoutumista ja ohjaamme liikunnan pariin.	63
3.5 Teemme suunnitelmallista yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi.....	64
4. Toimenpiteet iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi	65
Palvelustrategia ohjaa palvelujen järjestämistä ja kehittämistä.....	65
4.1 Yhteiset sosiaali- ja terveyspalvelut.....	65
4.1.1 Avosairaanhoido	65
4.1.2 Suun terveydenhuolto	65
4.1.3 Kuntoutuspalvelut.....	65
4.2 Ikääntyneiden palvelut.....	66

4.2.1 Seniori-info.....	66
Omaishoidon tuki	66
4.2.2 Kotona asumista tukevat palvelut.....	67
4.2.3 Asumispalvelut	67
4.2.4 Sairaalapalvelut	68
5. Palvelujen laatu ja riittävyys.....	69
5.1 Palvelurakenne	70
5.2 Henkilöstön riittävyys.....	70
5.3 Asiakastarpeisiin vastaaminen	71
5.4 Toimintakäytännöt	71
5.5 Asiakastyytyväisyys	71
5.6 Esihenkilön osaaminen	72
5.7 Rekrytointi ja toiminnanohjaus	72
5.8 RAI-laatuindikaattorit	72
6. Lähteet	73

1. Johdanto

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma perustuu sosiaali- ja järjestämislain § 7 sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelustrategiaan. Lain mukaan hyvinvointialueen on seurattava asukkaidensa elinoloja, hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä ja asetettava niille tavoitteet ja toimenpiteet, jotka raportoidaan vuosittain. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain, mutta Länsi-Uudenmaan ensimmäinen suunnitelma laadittiin yli valtuustokausirajan, vuosille 2024–2026.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet on määriteltä yhteistyössä hyvinvointialueen kymmenen kunnan, järjestöjen ja vaikuttamistoimielinten kanssa pohjautuen vuoden 2023 alueelliseen hyvinvointikertomukseen. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma on yksi hyvinvointialueen strategian toimeenpanevista asiakirjoista ja siinä kuvataan, millaisia painopisteitä ja tavoitteita olemme asettaneet edistääksemme alueemme asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue seuraa hyvinvointisuunnitelman toteutumista ja raportoi siitä osana vuosikatsauksia ja tilinpäätöstä.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman liitteinä ovat lakisääteinen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointisuunnitelma, ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma ja alueellinen oppilashuollon suunnitelma.

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa esitetään painopisteet, tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot sekä mittarit ja seuranta. Myös hyvinvointialueen lakisääteinen ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö sisältyy alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteisiin ja tavoitteisiin.

Painopisteiksi on valittu seuraavat teemat:

- Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen
- Terveiden elintapojen tukeminen
- Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen
- Tiedolla johtamisen kehittäminen
- Turvallisuuden edistäminen
- Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen

Erityisryhmät ja vähemmistöt, mukaan lukien monikieliset ja vammaiset henkilöt, huomioidaan läpileikkaavasti kaikkien painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamisessa.

2. Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen

Länsi-uusimaalaisten mielen hyvinvoinnin vahvistamista tuetaan vahvistamalla asukkaiden sosiaalista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä mahdollistamalla matalan kynnyksen kohtaamisia.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Vahvistamme asukkaiden sosiaalista hyvinvointia yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa	Lähellä.fi -sivuston leijuke otetaan käyttöön kaikilla palvelualueilla: neuvotellaan palvelualueiden johtajien kanssa leijukkeen saamisesta heidän nettisivuilleen.	LUVN: palvelualueet ja järjestöt	Palvelualueilla lähellä.fi on käytössä vuoteen 2025 mennessä
	Laaditaan selvitys Länsi-Uudenmaan vapaaehtoistoiminnasta vuoteen 2026 mennessä.		Selvitys valmis vuonna 2026
Tuemme asukkaiden yhteisöllisyyttä mahdollistamalla matalan kynnyksen kohtaamisia yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa	Tieto kohtaamispaikkatoiminnasta* on saatavilla monikanavaisesti hyvinvointialueen asukkaille ja ammattilaisille.	LUVN, järjestöt	Avoimen kohtaamispaikkatoiminnan kävijämäärät ja laadulliset mittarit: mitä toiminta antaa osallistujille ja onko toimintaan osallistuminen vähentänyt yksinäisyyttä
	Selvitetään kohtaamispaikkatoiminnan esteettömyyttä ja saavutettavuutta asiakaskyselyllä.		Toteutui/ ei toteutunut

*Kohtaamispaikkatoiminta viittaa organisoituun toimintaan tai tiloihin, joissa ihmiset voivat kohdata toisensa, jakaa kokemuksiaan, osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja rakentaa sosiaalisia verkostoja. Kohtaamispaikat voivat olla fyysisiä paikkoja tai virtuaalisia alustoja. Tällainen toiminta pyrkii tarjoamaan paikan, jossa ihmiset voivat tulla yhteen, jakaa kiinnostuksen kohteitaan ja tuntea yhteenkuuluvuutta.

3. Terveiden elintapojen edistäminen

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue edistää asukkaiden terveitä elintapoja vahvistamalla kuntayhteistyötä liikuntapalveluiden asiakasohjauksessa. Lisäksi toteutamme tutkittuun tietoon perustuvaa väestöviestintää päihteistä ja mielen hyvinvoinnista eri kohderyhmille. Näin tuemme alueen asukkaita terveellisten elintapojen omaksumisessa osana arkielämää.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Sosiaali- ja terveystalvelujen asiakasohjaus jokaisen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kunnan liikuntapalvelujen kanssa on systemaattista ja selkeää	Kartoitamme kuntien ja hyvinvointialueen liikuntaneuvonnan vastinparit ja perustamme heidän työnsä tukemiselle verkoston vuonna 2024. Verkostolle asetetaan konkreettiset tavoitteet ja sen avulla tuetaan myös järjestöyhteistyötä.	LUVN, kunnat ja järjestöt	Verkosto perustettu vuoden 2024 loppuun mennessä
	Laadimme opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksesta kumppanuussopimuksen liikuntaneuvonnan edistämiseksi.		10 sopimusta kuntien kanssa vuoden 2025 loppuun mennessä
LUVN toteuttaa väestöviestintää päihteistä ja mielen hyvinvoinnista eri kohderyhmille	Toteutetaan väestön tarpeiden mukaan tietoiskuja ja muuta väestöviestintää vuosittain.	LUVN	Osallistujamäärät ja palautekyselyt

4. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pyrkii tarjoamaan kaikille asukkailleen tasavertaiset mahdollisuudet, ottaen huomioon yksilöiden ja erityisryhmien erilaiset lähtökohdat ja elämäntilanteet. Alueellamme keskitymme kaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja tukemalla pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten hyvinvointia. Panostamme myös kotoutujien ja maahanmuuttaneiden osallisuuden tukemiseen sekä edistämme alueen

monimuotoisuutta rekrytointiin liittyvän monimuotoisuuslupauksen avulla. Lisäksi torjumme lapsiperheköyhyyttä aikuissosiaalityön keinoin ja ennaltaehkäisemme asunnottomuutta. Pyrimme näillä tavoilla varmistamaan, että jokainen alueemme asukas voi nauttia hyvinvoinnista ja terveydestä elämäntilanteestaan riippumatta.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastusten %-osuuden nousu maan keskiarvon tasolle vuoteen 2026 mennessä	Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastusten systemaattinen seuranta ja laaja tiedottaminen.	LUVN: Aikuisten sosiaalipalvelut, työllisyyttä edistävät palvelut ja avosairaanhoito	Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastusten %-osuus
Osatyökykyisten kuntoutuksen tavoiteseurannan käyttöönotto koko Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ja kuntoutustavoitteiden toteutuminen 70 %:sti	Osatyökykyisten kuntoutustavoitteiden systemaattinen seuranta. Järjestöjen ja työllisyyttä edistävien palveluiden yhteistyön edistäminen.	LUVN: Aikuisten sosiaalipalvelut, työllisyyttä edistävät palvelut	Hyvinvointialueellisen kuntoutustavan työtoiminnan kuntoutustavoitteiden toteutuminen %
Kotoutujien ja maahanmuuttaneiden osallisuutta lisätään luomalla toimivat yhteistyömallit kuntien kanssa vuoteen 2026 mennessä kotoutumisen tukemisessa ja lisäksi tunnustetaan avainjärjestöt ja tuetaan heidän toimintaansa	Toimivat yhteistyörakenteet kuntien ja järjestöjen kanssa: avainjärjestöjen tunnistaminen ja yhteistyökäytänteistä sopiminen kaikkien kymmenen kunnan kanssa.	LUVN: Aikuisten sosiaalipalvelut, yhdyspintatiimi	Toteutui/ei toteutunut

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Monimuotoisuuslupauksen* lisääminen kaikkiin Länsi-Uudenmaan rekrytointeihin	Kartoitetaan, miten moninaisuuslauseketta tällä hetkellä käytetään hyvinvointialueen rekrytoinnissa.	LUVN: HR	Kysely työntekijöille
	Selvityksen perusteella tuetaan esihenkilöitä monimuotoisuuslupauksen käytön lisäämisessä vuoden 2024 kesätyöntekijöiden rekrytoinnissa.		Monimuotoisuuslupaus näkyy kesärekrytoinnissa 2024
	Positiivisen erityiskohtelun (valitaan eriarvoisessa asemassa oleva, tasa-arvoinen hakija) lisääminen koulutuksen avulla.		Koulutus toteutui/ei toteutunut
Torjumme lapsiperheköyhyyden riskitekijöitä	Talousneuvolatoimintaa laajennetaan koko hyvinvointialueelle vuoteen 2025 mennessä.	LUVN: Aikuisten sosiaalipalvelut	Talousneuvolan asiakasmäärät
	Kiinnitämme erityistä huomiota lapsiperheiden taloudelliseen tukemiseen noudattaen harrastustakuun periaatteita.		Harrastuksiin myönnetty taloudellinen tuki
	Parannamme sosiaalipalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta keskitetyllä neuvonnalla ja ohjauksella.		Keskitetyn neuvonnan ja ohjauksen asiakasmäärät
Asunnottomuuden vähentäminen ja ennaltaehkäiseminen	Kehitetään asunnottomuutta vähentäviä ja ehkäiseviä palveluita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	LUVN: Aikuisten sosiaalipalvelut	Asunnottomien määrä, absoluuttinen luku suhteessa väestömäärään

*Monimuotoisuuslupaus on tapa ilmaista työnhakijoille, että organisaatio arvostaa henkilöstön monimuotoisuutta ja kannustaa ihmisiä erilaisista taustoista hakemaan avoimeen työtehtävään.

5. Tiedolla johtamisen kehittäminen

Tiedolla johtamisen periaatteena on päätöksenteon perustuminen ajankohtaiseen ja laadukkaaseen tietoon. (STM 2020). Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue määrittelee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen omissa sote-palveluissaan, joka tukee monitoimisen yhteistyön rakentamista ja kehittämistä. Panostamme myös tietoisuuden lisäämiseen

vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja haluamme varmistaa, että sosiaalista asiantuntemusta hyödynnetään tehokkaasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Tavoitteenamme on luoda vahva perusta päätöksenteolle, mikä parantaa alueemme asukkaiden elämänlaatua ja hyvinvointia tehokkaasti ja kestävästi.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Hyvinvointialue on määritellyt selkeästi, mitä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on sosiaali- ja terveystaloudissa vuoden 2024 loppuun mennessä.	Toteutamme kyselyn hyvinvointialueen työntekijöille loppuvuonna 2023 ja kuntien ja järjestöjen edustajille sekä asukkaille keväällä 2024.	LUVN	Toteutui/ei toteutunut
	Kyselytulosten julkaisu syksyllä 2024. Tulosten perusteella määritellään hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sosiaali- ja terveystaloudissa ja kirkastetaan sen tavoitteet.		
	Tulosten laaja tiedottaminen asukkaille, kunnille ja järjestöille.		
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on käytössä päätösten vaikutusten ennakkoarviointi valtuustokauden loppuun mennessä.	Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin ohjeiden laatiminen vuonna 2024. Ohjeiden hyväksyntä johtoryhmätasolla.	LUVN: hallinnon vastuualue	Toteutui/ei toteutunut

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Tietoisuuden lisääminen vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja vaikuttavista toimintatavoista hyvinvointialueella.	Kootaan tietoa vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja vaikuttavista toimintatavoista kokemusasiantuntijuutta hyödyntäen (esim. asiakasraadit, järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto) vuoden 2024 loppuun mennessä.	LUVN: Vammaispalvelut	Toteutui/ei toteutunut
	Kerätyn tiedon pohjalta laaditaan koulutusmateriaali yhteistyössä järjestöjen kanssa, joka otetaan käyttöön hyvinvointialueen palvelualueilla vuoden 2025 aikana.		
Edistetään sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä hyvinvointialueella ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.	Luodaan rakenteellisen sosiaalityön toteutus- suunnitelma kansallinen ohjaus huomioiden.	LUVN: kaikki palvelualueet	Toteutui/ei toteutunut
	Sosiaalisen raportoinnin työkalun juurruttaminen.		Sosiaalisen raportoinnin lomakkeita täytetään enemmän (6 kpl/6kk) ja niitä seurataan johtoryhmätasolla

6. Turvallisuuden edistäminen

Turvallisuuden edistäminen on moniulotteista ja monialaista poikkisektoraalista työtä. Se on kaikkien toimijoiden ja hallinnonalojen yhteinen tehtävä. Hyvinvointialueen vastuulla on edistää turvallisuutta yhdessä kuntien ja muiden yhteistyöalueen tahojen, esimerkiksi järjestöjen kanssa. (THL 2022) Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella edistämme turval-

lisuutta selvittämällä väkivaltatyön verkostot alueellamme, ottamalla käyttöön lähisuhdeväkivallan tunnistamisen toimintamallin ja toimikortit vammaisten ja maahanmuuttaneiden ihmisten selviytymiseen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Hyvinvointialueella on selvitetty vuoteen 2024 loppuun mennessä olemassa olevat ja tarpeen mukaiset väkivaltatyön verkostot.	Laaditaan selvitys Länsi-Uudenmaan väkivaltatyön verkostoista.	LUVN ja järjestöt	Selvitys valmistui/ei valmistunut vuoden 2024 loppuun mennessä
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on käytössä vuoteen 2026 mennessä toimintamalli lähisuhdeväkivallan tunnistamiselle ja puheeksi otolle eri palveluissa.	Kehitämme erityisryhmät huomioivat toimintamallit yhdessä järjestöjen kanssa.	LUVN	Toimintamalli on/ei ole vuoteen 2026 mennessä käytössä
Vammaisten ja maahanmuuttaneiden ihmisten selviytyminen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa -toimintakorttien käyttöönotto.	Toimintakorttien käyttöönotto vuoteen 2026 mennessä.	LUVN: varautumisen tiimi	Toteutui/ei toteutunut

7. Esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat edellytyksiä sille, että vammaiset henkilöt voivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämäntilanteilla. YK:n vammaissopimuksen mukaan vammaisille henkilöille on varmistettava yhdenvertainen pääsy fyysiseen ympäristöön, tiedot-

tamiseen ja viestintään. (THL 2023) Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue edistää sopimusta varmistamalla hyvinvointialueen käytössä olevien tilojen esteettömyyden ja saavutettavuuden sekä huomioimalla saavutettavuuden digitaalisissa palveluissa ja kaikessa tiedottamisessa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittari/seuranta
Hyvinvointialueen tilat ovat esteettömät ja saavutettavat	Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue varmistaa, että hankkeissa tehdään esteettömyys selvitys rakennuttajan toimesta. Hankkeiden edunvalvonnassa huomioidaan esteettömyys.	LUVN: Tilapalvelut, vammaispalvelut ja yhdyspintatiimi, kunnat	Toteutui/ei toteutunut
	Noudatamme hyvinvointialueen palvelustrategiaa kokemusasiantuntijuuden (esim. vammais-, vanhusneuvoston ja asiakasraatien) hyödyntämisessä monipuolisemmin ja lisäämme vuoropuhelua.		Asiakaskokemuksia selvittävä ennakoarviointi ja palautekysely
Digitaalisissa palveluissa ja tiedottamisessa huomioidaan saavutettavuuden vaatimukset	Digitaalisten palvelujen käyttöönotossa teetätään saavutettavuustestaus. Kokemusasiantuntijuuden monipuolinen hyödyntäminen tehokkaammin ja vuoropuhelun lisääminen kaikilla tasoilla.	LUVN: kunkin projektin projektipäällikkö ja kunnat	Teetettyjen testausten määrä verrattuna käyttöönotettujen digitaalisten palvelujen määrään
	Osallistetaan järjestöjä (mm. Näkövammaisten liitto ja Kuuloliitto) palvelujen saavutettavuuden varmistamiseksi.		Asiakaskokemuksia selvittävä ennakoarviointi ja palautekysely

8. Lähteet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Esteettömyys ja saavutettavuus.
Julkaistu 2023.

[Sähköisesti](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Turvallisuuden edistäminen.
Julkaistu 2022.

[Sähköisesti](#)

Sosiaali- ja terveysministeriö. Tiedolla johtaminen.
Julkaistu 2020.

[Sähköisesti](#)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024-2026

1. Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu lastensuojelulain 12 §, jossa hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kyseessä on ensimmäinen Länsi-Uudenmaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja se on laadittu yli valtuustokausirajan, vuosille 2024-2026.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelussa on nojaututtu muutamiin keskeisiin hyvinvointityötä viitoittaviin sekä kansallisiin että paikallisiin strategisiin dokumentteihin. Kansallisen lapsistrategian näkökulmasta hyvinvointisuunnitelman periaatteissa korostuvat erityisesti lapsen osallisuuden vahvistaminen ja eriarvoisuuden torjunta sekä lasten ja perheiden tarpeita vastaavien palvelujen vahvistaminen. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteet pohjautuvat lapsen edun, syrjimättömyyden ja lapsen näkemysten huomioimiseen. Näitä näkökulmia on huomioitu suunnitelman tavoitteissa ja toimenpiteissä. Kestävän kehityksen periaatteista suunnitelman ohjaavina näkökulmina ovat olleet

terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen sekä yhteistyö ja kumppanuus suunnitelman toimenpiteiden toteutuksessa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategian tavoitteista toimenpiteiksi on nostettu lapsen turvallinen arkiympäristö, yhteistyössä toimiminen sekä kestävät palvelut.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen on laaja kokonaisuus. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma pyrkii huomioimaan eri ikäryhmien ja myös eri väestöryhmien (vammaiset henkilöt, monikieliset lapset ja perheet, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt) hyvinvointiin liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä kokonaisuutena, vaikka eri ryhmiä ei ole erikseen mainittu.

Suunnitelma sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla eri väestöryhmien tarpeita ja hyvinvoinnin riskejä voidaan myös tuoda esille. Näin tavoitetaan ryhmiä, joista on aiemmin ollut vaikea saada tietoa (esimerkiksi vammaiset henkilöt).

Nostot hyvinvoinnin tilasta ja palvelutarpeesta

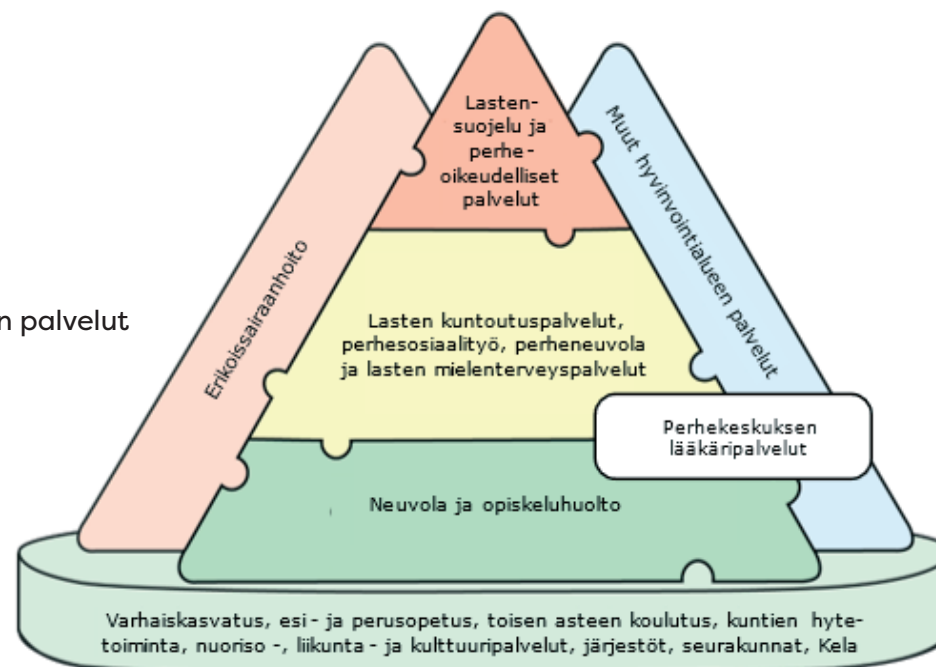
Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tilaa on kuvattu laajemmin alueellisessa hyvinvointikertomuksessa Hyvinvointikertomus

- Väestörakenne
- Koulutus, työllisyys ja taloudellinen tilanne
- Väestön turvallisuuteen liittyviä havaintoja
- Keskeisiä nostoja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista
- Tuen tarve lapsilla ja nuorilla

Hyvinvointialueen järjestämät palvelut

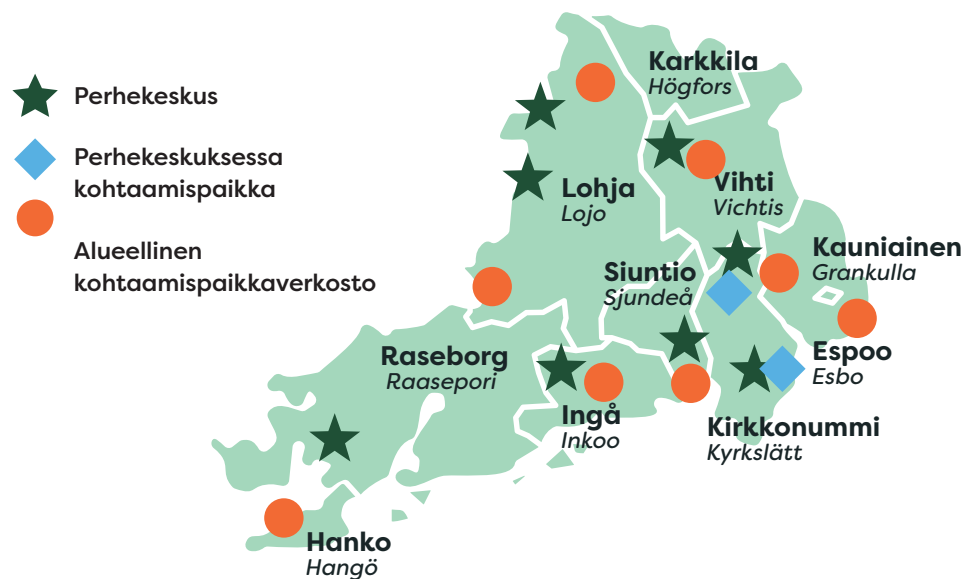
Perhekeskus on lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuus, joka kattaa lapsille, nuorille ja perheille suunnatut lakisääteiset hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelut, kuten neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Lisäksi perhekeskuksen palveluihin kuuluvat kohdennetun ja erityisen tuen palveluja, kuten perheneuvola, perhesosiaalityö, lastenkuntoutuspalvelut sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut sekä lastensuojelun palvelut. Perhekeskustoimintamalli kokoaa lapsiperheiden palvelut ja toimijat yhteen alla olevan kuvion mukaisesti:

Kuva 1. Perhekeskuksen palvelut

Perhekeskuksen palveluja on saatavilla fyysisissä perhekeskuksissa, liikuvina palveluina tai verkostomaisesti toteutettuina. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on tällä hetkellä laajan palveluvalikoiman perhekeskuksia Espoossa Espoon keskuksessa ja Niittykummussa sekä Kirkkonummella hyvinvointikeskuksessa. Suppeamman palveluvalikon perhekeskukset Purje ja Aurlahti Lohjalla sekä Vihti-Karkkilan perhekeskus. Lisäksi hyvinvointialueella on tiettyjen palvelujen toimipisteitä, kuten esimerkiksi koulun yhteydessä Siuntiossa.

Perhekeskuksien yhteydessä toimii alueella myös kohtaamispaikka-toimintaa, joka on lapsille ja perheille tarjottavaa avointa ja matalan kynnyksen palvelua hyvinvoinnin edistämiseksi. Alla olevassa kuvassa on koottuna alueella toimivia perhekeskuksia ja kohtaamispaikkatoiminnan toimipisteitä.

Kuva 2. Perhekeskukset ja kohtaamispaikat Länsi-Uudellamaalla

Asukkaiden toiveet

Asukkaat ovat toivoneet lapsiperhepalveluilta matalan kynnyksen tukea ja joustavia palveluja. Perhekeskus vastaa näihin toiveisiin kokoamalla lapsiperhepalvelut yhteen. Asukkaat ovat kuvailleet tulevaisuuden Perhekeskuksia paikoiksi, joissa "olisi kaikki mahdolliset toimijat samantien alla, mahdollisesti jotain yhdistyksiä ja neuvontaa myös yhdistysten puolelta, selkeät ja väljät tilat, esteettömyys ja sisustus lastenleikkimököille." Opinnäytetyössä nousivat esiin mm. esteettömyys, sijainti julkisten liikenneyhteyksien lähellä, leikkitilaa / omaa tilaa, kahvilaa, lisäksi toivottiin "Info-tätiä", sekä selkeitä opasteita. Ulkomaalaistaustaisille toivottiin enemmän sähköisiä palveluita. Tunnelmaltaan "ideaalinen perhekeskus" olisi kodinomainen, rauhallinen, valoisa ja viihtyisä, siisti, ja siellä olisi kasveja ja tauluja".

Perhekeskuksen toivottiin kokoavan eri toimijoiden palvelut yhteen, kuten neuvola-, lääkäri ja perhesosiaalityön palvelut, mutta tarjoavan myös kohdennetumpaa ohjausta kuten imetysohjaus, eroauttaminen tai fysio- tai ravitsemusterapeuttien ohjaus, mutta toimisi myös järjestöille paikkana tuottaa myös omia palveluitaan.

Perhekeskusten toivottiin vastaavan myös nuorten tarpeisiin, kuten esimerkiksi siten, että tavattavissa olisi myös nuorisohjaajia tai saatavilla nuorisopsykiatrisia jalkautuvia palveluita tai muuta tukea nuorille mielenterveyden ongelmiin.

Asiakkaan kannalta "mutkikkaaksi" koettiin, että "asiakkaalle on täysin epäselvää, milloin asia kuuluu neuvolaan, milloin terveyskeskukseen, milloin kouluun. Eli oma lääkäri & omahoitaja systeemi olisi paras."

¹ 2020 Laurea Otaniemi, opinnäytetyö. Haastattelututkimus, jossa N=60: 30 suomea puhuvaa perhettä ja 30 monikulttuurista perhettä somali-kurdi-viro.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet

2. Edistämme lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta

Osallisuus merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategisena tavoitteena on, että asiakkaiden osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuudet vahvistuvat. Hyvinvoin-

tialueelle laaditaan osallisuusohjelma vuoden 2023 aikana. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on nostettu yhdeksi painopisteeksi osallisuus ja yhdenvertaisuus ja suunnitelman toimenpeillä lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden kokemusta pyritään vahvistamaan.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Lapset, nuoret ja perheet ovat aktiivisesti mukana palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä	Asiakasraateja ja -kyselyjä toteutetaan luvn-tasoisesti huomioiden eri asiakasryhmien tarpeet ja toiveet Kehittäjäkumppani-oppilaitosverkoston rakentaminen opiskeluhuollon palvelujen suunnittelua, kehittämistä ja toteuttamista varten Kokemusasiantuntija- ja yhteiskehittäjätoimintaa edistetään eri toiminnoissa. Luodaan yhteinen kokemusasiantuntijapankki hyvinvointialueen ja alueen kuntien kanssa Lapsiperheiden kohtaamispaikat ovat matalan kynnyksen avointa toimintaa lapsiperheille mahdollistaen vertaistuen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinjat Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat	Asiakasraatien ja -kyselyiden määrä / vuosi Vähintään viisi kehittäjäkumppanioppilaitosta vuoteen 2025 mennessä (AOHS-tavoite) Toimintojen määrä, joissa kokemusasiantuntijatoiminta käytössä aktiivisesti Kohtaamispaikkojen asiakasmäärät ja asiakaspalautekyselyjen tulokset
Monikielisten lasten, nuorten ja perheiden tarpeiden tunnistaminen ja palvelujen kohdentaminen tarpeen mukaisesti	Tunnistamme palvelujen yli- tai alikäyttöä eri väestöryhmissä, ja teemme tiedon pohjalta tarvittavia toimenpiteitä. Monikielisten ja -kulttuuristen perheiden kohtaamispaikat ja osallistumisen varmistaminen	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat Lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen palvelulinjat	Vieraskielisten osuus palveluissa Kohtaamispaikkojen asiakaskyselyt

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Vammaisten lasten, nuorten ja perheiden tarpeiden tunnistaminen ja palvelujen kohdentaminen tarpeen mukaisesti.	Lisätään ammattilaisten osaamista kohdata ja tunnistaa vammaisten lasten ja heidän perheiden tarpeita.	Vastuutahot tarkentuvat	Toteutui/ei toteutunut
	Vammaisten lasten perheiden jaksamisen tuki tarjoamalla matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä perhetyötä	Vastuutahot tarkentuvat	Toteutui/ei toteutunut
	Tiivistämme yhteistyötä palvelupolkujen sujuvoittamiseksi lasten, nuorten ja perheiden sekä vammaispalvelujen palvelualueen toimijoiden kanssa.	Lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen johtoryhmä Vammaispalvelujen johtoryhmä	Toteutui/ei toteutunut
Torjumme lapsiperheköyhyyden riskitekijöitä.	Talousneuvolatoimintaa laajennetaan koko hyvinvointialueelle.	Yhteiset sosiaali- ja terveyspalvelut	Talousneuvolan määrä alueella
	Taloudellinen tuki lasten harrastuksiin Alueen maksuttomat harrastukset ovat tiedossa ja niihin ohjataan lapsia ja nuoria.	Kohdennetun ja erityisen tuen palvelulinjat	Taloudellisen tuen käyttö

3. Vahvistamme lasten, nuorten ja perheiden arkiympäristöjen turvallisuutta

Turvattomuuden kokemukset heikentävät hyvinvointia. Hyvinvointialueella vahvistetaan asukkaiden ja asiakkaiden turvallisuuden kokemusta tarjoamalla tietoa, apua ja tukea erilaisiin arkiympäristöstä nousviin turvallisuutta heikentäviin riskeihin.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Lapsia ja nuoria suojellaan kaikenlaiselta väkivallalta.	THL:n verkkokoulutusmateriaalit ovat tunnistettuja eri toiminnoissa ja esimerkiksi Barnahus-mallin käyttöön väkivallan tunnistamiseksi kouluttaudutaan ja hoidon/tuen malli kuvataan LUVN-alueella.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat.	Toteutui/ei toteutunut
	Koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmissa kuvataan miten yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoollollista työtä toteutetaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.	Koulutuksen järjestäjä, koulutuksen järjestäjätasoinen opiskeluhoollon ohjausryhmä ja oppilaitoskohtaiset opiskeluhooltoryhmät (jäseninä myös LUVNin opiskeluhoollon työntekijöitä).	Toteutui/ei toteutunut
	Koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmissa kuvataan, miten oppilaita suojataan väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.	Koulutuksen järjestäjä, koulutuksen järjestäjätasoinen opiskeluhoollon ohjausryhmä ja oppilaitoskohtaiset opiskeluhooltoryhmät (jäseninä myös LUVNin opiskeluhoollon työntekijöitä).	Toteutui/ei toteutunut
	Turvallisen tilan periaatteet otetaan käyttöön kaikissa luvnin tiloissa, joissa kohdataan lapsia ja perheitä.	Vastuutahot tarkentuvat myöhemmin.	Kysely asiakkaille, valitaan tietyt tilat ”oliko tila turvallinen” QR-koodi-idea
	Yhteistyön tiivistäminen kuntien, nuoriso- ja sivistystoimien sekä järjestöjen ja poliisien kanssa. Säännölliset tapaamiset ja rakenteet yhteistyölle.	Eri johtoryhmät/ yhteistyö-ryhmät	Toteutui/ei toteutunut

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Turvallisuutta uhkaavat riskitekijät otetaan systemaattisesti puheeksi lapsiperheiden palveluissa.	Väkivaltaseulan järjestelmällinen käyttö neuvoloissa ja sen laajentaminen tulevaisuudessa koskemaan sekä äitiys- että lastenneuvolatoimintaa, mutta myös molempia puolisoita koko LUVN-alueella. Huolen puheeksiotto -menetelmä käytössä alueen palveluissa.	Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja	ZVÄKIV-mittarin tulokset Toteutui/ei toteutunut
Vastaamme rikoksilla oireilevien lasten ja nuorten tuen tarpeeseen kehittämällä hyvinvointialueen laajuista yhtenäistä toimintaa ja selkeyttämällä ja tiivistämällä yhteistyötä nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa.	Systeeminen toimintamalli on käytössä koko alueella. Ankkuri-toiminta laajenee koko alueelle MDFT (multidimensional family therapy menetelmä) Lastensuojelussa koulutetaan MDFT-tiimi. Työskentelyn avulla ehkäistään sijoituksia kodin ulkopuolelle.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat Erityisen tuen palvelulinja Erityisen tuen palvelulinja	Koulutetun henkilökunnan määrä/ mallin käyttöönoton säännöllinen seuranta Toteutui/ei toteutunut MDFT-asiakkaina olleista sijoitettujen osuus

4. Tuemme lasten, nuorten ja perheiden mielen hyvinvointia

Lasten, nuorten ja perheiden mielen hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kaikille. Kiinnitämme huomiota mielen hyvinvoinnin tukemiseen kaikilla perhekeskuksen tasoilla. Keskitymme suojaavien tekijöiden vahvistamiseen ja kuormittavien tekijöiden vähentämiseen. Tavoitteena on, että ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelut vahvistuvat, jotta raskaampien palvelujen tarve vähenee. Lasten ja nuorten perustason mielen-

terveyspalveluita tuetaan käyttöönottamalla Terapiat etulinjaan –toimintamallin mukaisia menetelmiä kaikilla palvelutasoilla. Menetelmät tuovat lasten, nuorten ja perheiden lähipalveluihin uusia työvälineitä arviointiin sekä ensilinjan psykososiaaliseen tukeen mm. kouluissa ja opilaitoksissa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Tuemme perheitä kasvatustehtävässä tarpeen mukaan ja riittävän varhain.	Vahvistetaan matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa eri palveluissa, myös netissä. Mielenterveystalon palvelut, kuten kouluyhteisö sekä muu verkosta löytyvä vanhemmuuden tuki ja psykoedukaatio ovat ammattilaisten käytössä.	Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja, Kohdennettujen palvelujen linja.	Toteutui/ei toteutunut. Matalan kynnyksen neuvonnan ja ohjauksen yhteydenotot. Mielenterveystalon käyttäjämäärät.
Tarjoamme matalan kynnyksen tukea hyvinvoinnin edistämiseksi	Perhepolku: 0-17 lapsille, nuorille ja heidän perheilleen Perhepolku-sivuston, jossa perhe voi tehdä tehtäviä ja saada tietoa itsemyötätunnon ja oman jaksamisen vahvistamiseksi. Voimaperheet Yhdessä vahvaksi: raskauden aikaisen masennuksen hoito -tutkimus laajenee LUVN-alueelle 1/2024. Voimaperheet Ole läsnä lapsellesi: 3-vuotiaiden lasten vanhemmille tarkoitettu digitaalinen vanhempainohjaus. Voimaperheet Huomaa hyvä lapsessasi: 4-vuotiaiden lasten vanhemmille tarkoitettu vanhempainohjaus, joka perustuu väestöajoon ja seulontaan (kontakti + digi).	Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja. Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja. Ehkäisevän ja varhaisen tuen linja. Ehkäisevän ja varhaisen tuen linja.	Vuosittain sivuston kävijämäärät / vuosi EPDS-seulan lkm ja kriteerit täyttäneiden osuus Käyttäjä- ja kirjautumismäärät / vuosi Ohjaukseen osallistuneiden määrä ja kriteerit täyttäneiden määrät / kk

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
	Voimaperheet/Huolet Hallintaan -pilotti (1.1.24–30.6.24). Kohdennettua vanhempainohjausta perheille, joilla on todettu lisätuen tarve ja siten asiakkuus perheneuvolassa tai lasten mielenterveyspalveluissa. Voimaperheet-ohjelma on kohdennettu 5–10v käytöspulmien hoitoon ja 8–13v tarkoitettu Huolet Hallintaan on ahdistuksen ja sosiaalisten tilanteiden pelon hoito-ohjelma. Omaperhe.fi sivusto mahdollistaa tiedon ja tuen löytymisen matalalla kynnyksellä. Avovastaanotot koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ja opiskeluhuollon psykologeilla. Perhekeskusten kohtaamispaikka-toiminta: Perhekeskuksen avoin olohuone alueen nuorille kerran viikossa yhteistyössä alueen järjestöjen kanssa. Kuraattorien tarjoamat matalan kynnyksen kohtaamiset (esim. välitunneille jalkautuminen, tapahtumia koulun arjessa, tapaamisia ilman ajanvarausta). Kaikissa opiskeluhuollon palveluissa tarjotaan oppilaitoskohtaisesti ryhmätason ennaltaehkäisevää tarvelähtöistä palvelua.	Kohdennettujen palvelujen palvelulinja. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, opiskeluhuollon psykologit. Vastuutahot tarkentuvat myöhemmin. Kuraattoripalvelut Opiskeluhoitopalvelut	Kohdennettuun vanhempainvalmennukseen osallistuvien perheiden lkm ad 30.6.24. Omaperhe.fi-sivuston käyttötiedot. Avovastaanotto käytössä yksiköittäin. Kohtaamispaikkatoiminnan asiakaskyselyt. Matalan kynnyksen kohtaamisia on toteutunut yksikössä. Ryhmätasoisien ennaltaehkäisevän tarvelähtöisen palvelun toteutuminen yksikössä.
Vahvistamme helposti saatavia mielenterveyden tuen palveluja	Terapiat etulinjaan toimintamallin jalkauttaminen kaikille palvelutasoille. Ohjatun omahoitomallin käyttöönotto Interventio-navigaattori on käytössä. Hyvinvointialue osallistuu kuntien kanssa sovitulla tavalla alueensa kunnissa toteutettavaan toimintaan, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä lasten ja nuorten päihteiden käyttöä.	Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelu sekä Terapiat etulinjaan hanke Länsi-Uusimaa HVA / HUS Opiskeluhoolto sekä Terapiat etulinjaan hanke Länsi-Uusimaa HVA / HUS Opiskeluhoitopalvelut yhteistyössä kuntien kanssa.	Toteutuneiden tuentarpeen arvioiden ja ohjatun omahoidon määrä ja vaikuttavuus-seuranta. Mittarit tarkentuvat myöhemmin.

5. Vahvistamme yhteistyötä lapsiperhepalvelujen ja muiden toimijoiden välillä

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin turvaaminen tapahtuu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Raskaiden palvelujen tarve vähenee, kun perustason palvelut toimivat oikea-aikaisesti. Perhekeskus kokoaa yhteen lapsiperheiden palvelut. Palveluja on myös lasten ja nuorten arkiympäristöissä, kuten varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ei toteudu yksittäisen ammattiryhmän toimintana vaan laajassa yhteistyössä. Yhteistyötä vahviste-

taan kolmannen sektorin ja kuntien toimijoiden välillä. Erityisenä painopisteenä on yhdyspintatyö hyvinvointialueen ja varhaiskasvatuksen sekä koulujen ja oppilaitosten välillä. Tuemme lasten ja nuorten vanhempien omaa kuntoutumista systemisellä työskentelymallilla yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden eri palvelulinjojen yhteistyönä. Perinteisten palvelukanavien lisäksi kehitämme digitaalisia palveluja.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Mittarit
Perhekeskustoimintamalli kokoaa yhteen lapsiperhepalvelujen toimijat ennaltaehkäisevästä ja varhaisesta tuesta erityiseen tukeen.	Perhekeskusten johtamisen rakenteet ja toimintamallit ovat selkeät ja yhdessä sovittu vuoden 2024 aikana.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat.	Kysely
Lapsiperhepalveluilla on yhteinen ja jaettu käsitys perhekeskusajattelumallista.	Mahdollistamme rakenteilla yhteistyön sujumista ja jaettua käsitystä perhekeskustoimintamallista eri palvelujen välillä.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen palvelulinjat.	Kysely
Teemme saumatonta yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä ongelmien ennaltaehkäisemiseksi.	Kuntien ja hyvinvointialueen sekä järjestöjen ja hyvinvointialueiden yhteistyörakenteita ja yhdyspintatyötä vahvistetaan hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskeluhoito on keskeinen toimija kuntayhteistyössä.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen johtoryhmä. Alueellinen opiskeluhoitoon yhteistyöryhmä, muut kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyöryhmät, LU-hyvinvointialueen yhte-verkosto.	Toteutui/ei toteutunut
	Kohtaamispaikkatoiminta on kaikille perheille, lapsille ja nuorille avoin, matalan kynnyksen palvelu.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen johtoryhmä.	Kohtaamispaikan asiakkaille suunnattu kysely/asiakaskokemus
	Kohtaamispaikkatoiminnan koordinaatiorakenne selkeytetään niin, että lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen mahdollistuu koko alueen tasoisesti.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen johtoryhmä.	Toteutui/ei toteutunut

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Mittarit
	Kohtaamispaikkatoiminnan avulla vahvistetaan yhteistoimijuutta sekä kumppanuutta monialaisesti kunnat, 3.sektori ja uskonnolliset yhteisöt huomioiden.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen johtoryhmä.	Toteutui/ei toteutunut
	Yhteisövaikuttamisen mallia kehitetään suunnitelmakaudella toimijoiden yhteistyön vahvistamiseksi osana systeemisen työotteen kehittämistä ja juurruttamista. Suunnitelmakaudella valitaan yksi ilmiötason ongelma, jonka ratkaisussa hyödynnetään yhteisövaikuttavuusmallin mukaisia toimintaperiaatteita.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen johtoryhmä.	Toteutui/ei toteutunut
Käytämme ja kehitämme lapsi- ja perhelähtöisiä työskentelymenetelmiä.	Arviointi lapsiperheiden kanssa -säännölliset koulutukset erityisen tuen ja perhesosiaalityön palveluissa.	Erityisen tuen ja kohdennettujen palvelujen palvelulinja.	Toteutuneet koulutukset ja osallistujien määrä/ osuus henkilöstöstä
	ADHD-lasten vanhempien vertaisryhmä käytössä alueella.	Kohdennettujen palvelujen palvelulinja.	Toteutui/ei toteutunut
	Mielenterveystalon kouluyhteisö-sisältö saatavilla koko hyvinvointialueella.	Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja. Kohdennettujen palvelujen palvelulinja.	Kouluyhteisö-sisällön käyttö/käytön laajuus
Parannamme palvelujen saatavuutta kehittämällä digitaalisia palveluja.	Sähköisen perhekeskuksen omaperhe.fi -sivuston käyttöönotto keväällä 2024.	Lapset, nuoret, perheet palvelualueen johtoryhmä	Toteutui/ei toteutunut
	Digitaaliset esitietolomakkeet ovat käytössä vuoden 2024 loppuun mennessä.	Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja	Toteutui/ei toteutunut
	Pyydä apua-nappi käytössä koko lu-alueella vuoden 2024 loppuun mennessä.	Kohdennettujen palvelujen palvelulinja	Toteutui/ei toteutunut
	Sähköinen ajanvaraus laajennetaan kaikkiin lastenneuvolan määräaikaistarkastuksiin / lisäkäynteihin vuoden 2025 aikana?	Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinja	Toteutui/ei toteutunut

Lähteet

- [Kansallinen lapsistrategia](#)
- [Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015](#)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021](#) 6 ja 7 pykälä
- [Lastensuojelulaki 417/2007](#) 12 pykälä
- [Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelustrategia](#)
- [Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategia](#)
- [Terveystieteidenhuoltolaki 1326/2010](#) pykälä 20
- [Sosiaalihuoltolaki 1301/2014](#) 7b pykälä

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Alueellinen Opiskeluhuoltosuunnitelma 2024-2026

1. Johdanto

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategia pannaan konkreettisesti toimeen palveluissamme, joissa se ohjaa päivittäistä johtamistamme. Viestintä on tärkeä osa strategian toimeenpanoa. Siksi viestimme strategiasta selkeästi useissa kanavissa ja eri kohderyhmille.

[Tutustu strategiaan verkkosivuillamme.](#)

**Jotta länsiusimaalaiset
VOIVAT HYVIN**

EDISTÄMME asukkaidemme hyvinvointia ja turvallisuutta.	➤	JÄRJESTÄMME ja uudistamme palveluja kestäväällä tavalla.	➤	TEEMME yhdessä hyvinvoivan ja halutun työyhteisön.	➤	SAAVUTAMME parhaat tulokset sujuvalla yhteistyöllä.
--	---	--	---	--	---	---

Hyvinvointialueen palvelustrategiassa päätetään palvelujen järjestämisen periaatteista

Hyvinvointialueen henkilöstön, asukkaiden ja johdon näkemyksistä muodostetut palvelujen järjestämisen periaatteet auttavat uudistuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Hyvinvointialueen perustehtävä ja lapset, nuoret, perheet –palvelualueen visio

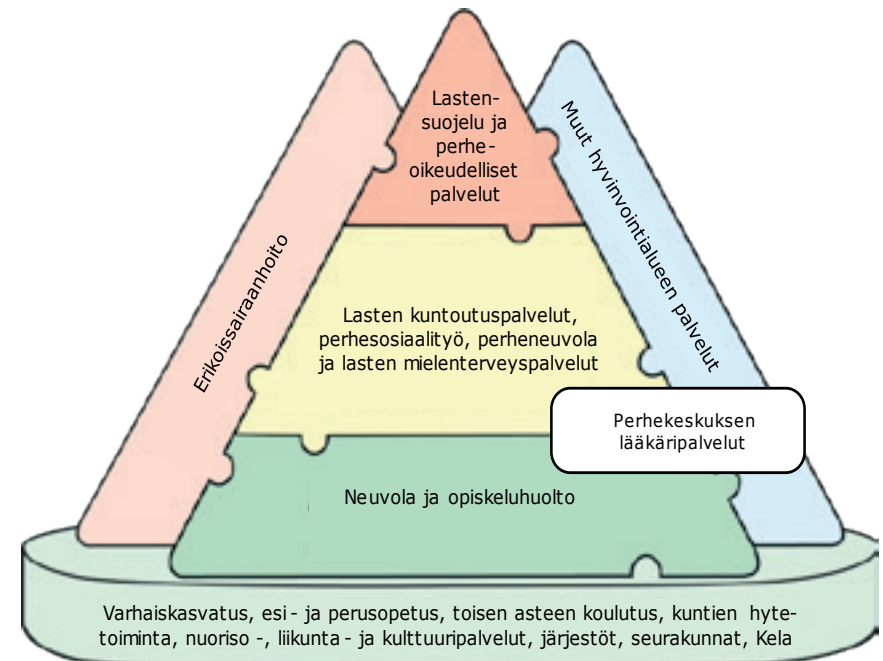
- Hyvinvointialueemme perustehtävä on asukkaidemme ja asiakkaidemme hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tukeminen ja edistäminen yhdessä heidän kanssaan.
- Järjestämme Länsi-Uudenmaan alueen sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut. Palveluita tuottavat julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat.
- Hyvinvointialueemme perustehtävään kuuluu varmistaa laadukkaat ja oikea-aikaiset palvelut kaikille. Huolehdimme, että palvelut vastaavat asukkaidemme ja asiakkaidemme tarpeita, ja valvomme palvelujen laatua.
- Lapset, nuoret, perheet –palvelualueen visio on Perhekeskus – hyvää arkea yhdessä sinun ja perheesi kanssa. Jotta länsi-uusimaalaiset voivat hyvin.

Suunnitelmassa käytetyt keskeiset käsitteet

- **Opiskeluhoolto** = yhteinen termi termeille oppilas- ja opiskelija-huolto
- **Opiskelijat** = lapset ja nuoret esiopetusikäisistä toisen asteen opintojen loppuun
- **Oppilaitos** = esiopetusyksiköt, koulut, lukiot ja ammatilliset oppilaitokset
- **Oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä** = esiopetuksen, koulun, lukion ja ammatillisen oppilaitoksen ryhmä yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelemista, kehittämistä, toteuttamista ja arviointia varten
- **Opiskeluhoollon palvelut** = esiopetuksen neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut
- **Opiskeluhoollon kokonaisuus** = opiskeluhooltoon sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut (ks. määritelmä edellä)
- Alueellisella tarkoitamme koko hyvinvointialuetta, paikallisella tarkoitamme esimerkiksi kuntaa tai suuraluetta.
- Perhekeskus = yhteensovitettu palvelukokonaisuus, joka kattaa lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita

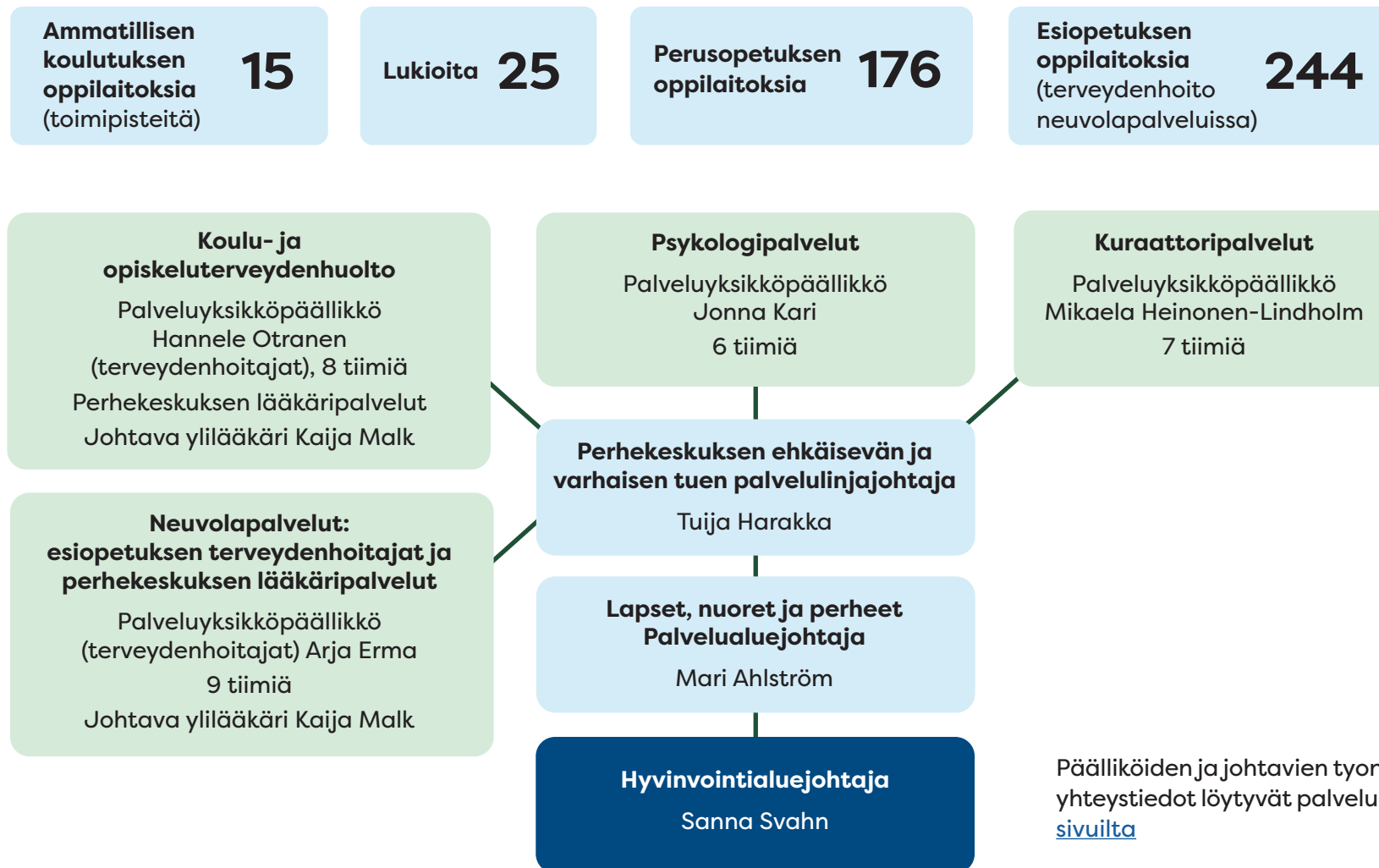
Opiskeluhuollon palvelut osana Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen perhekeskuspalveluja

- Perhekeskuksella tarkoitamme palvelujen kokonaisuutta, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä edistävät palvelut sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut.
- Opiskeluhuollon palvelut kuuluvat perhekeskukseen.
- Perhekeskus toimii kiinteässä yhteistyössä erityis- ja aikuisten palvelujen sekä erikoissairaanhoidon kanssa. Perhekeskus toimii verkostomaisesti sekä sähköisesti että fyysisissä toimipisteissä eri puolilla hyvinvointialuetta.
- Palveluita viedään myös lasten ja nuorten arkiympäristöihin.
- Lue lisää perhekeskuksesta [THL:n sivuilla](#)

Perhekeskuksen palvelut ja keskeiset yhdyspinnat

Opiskeluhuollon palvelut Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen organisaatiossa

Suunnitelman peruste ja tarkoitus

- Suunnitelma on tarkoitettu kuvaamaan opiskeluhuollon palvelujen järjestämistä ja turvaamaan tasalaatuista palvelua sekä vahvistamaan yhdyspintatyötä ja yhteistyörakenteita erityisesti koulutuksen järjestäjien kanssa.
- Suunnitelma toimii myös opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön työtä ohjaavana dokumenttina.
- Suunnitelma toteuttaa yhteistyöryhmässä esitettyjä näkemyksiä sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategian linjauksia ja valtuustokauden tavoitteita. Suunnitelman rakenne noudattaa laissa määriteltyjä aiheita. Lisäksi suunnitelman sisältöjä johdetaan lasten ja nuorten palvelualueen ja ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinjan palvelustrategiasta.

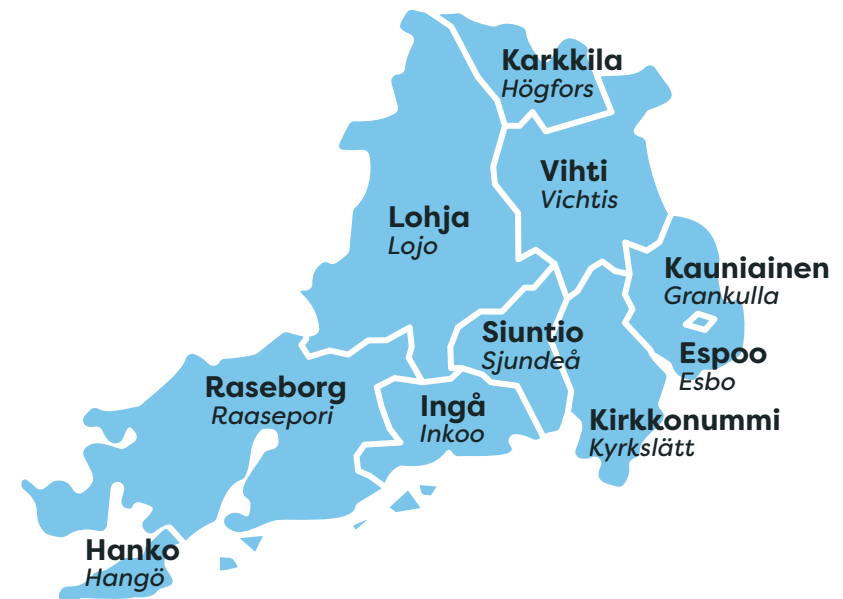
Osallisuus alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman laadinnassa

Suunnitelman laatimisen johtajana toimi perhekeskuksen ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelujen palvelulinjajohtaja. Opiskeluhuollon palvelujen projektipäällikkö ja asiantuntijat kokosivat suunnitelman sisällöt. Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, opiskeluhuollon palvelujen päälliköt sekä lapset, nuoret ja perheet –palvelualueen erityisasiantuntija osallistuivat työskentelyyn.

Hyvinvointialueen henkilöstöllä oli mahdollisuus kommentoida suunnitelman työstöversiota valmistelun ajan keväästä 2023 alkaen. Syksyllä 2023 toteutettiin kaksi kommenttikierrosta yhdyspinnoille ja asukkaille.

Suunnitelma esiteltiin hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa 5.10.2023 ja hyvinvointialueen vammaisneuvostossa 11.10.2023

Esittelytilaisuudet ja kommentointikierrokset tuottivat arvokkaita tar-
kennuksia suunnitelman sisältöön.

Opiskeluhuollon lainsäädännöllinen perusta ja kansallinen ohjaus

[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki](#)

[Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma](#)

[Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä](#)

[Opiskeluhuoltopalveluiden saavutettavuus](#)

[Oikeus saada opiskeluhuollon palveluita](#)

[Yhteydenotto opiskeluhuoltopalvelujen saamiseksi](#)

[Henkilöstömitoitus](#)

[Hyvinvointialueen järjestämisvastuu](#)

[Opiskeluhuollon kokonaisuus THL:n sivuilla](#)

[Opiskeluhuollon lait THL:n sivuilla](#)

[Hyvinvointialueen tehtävät](#)

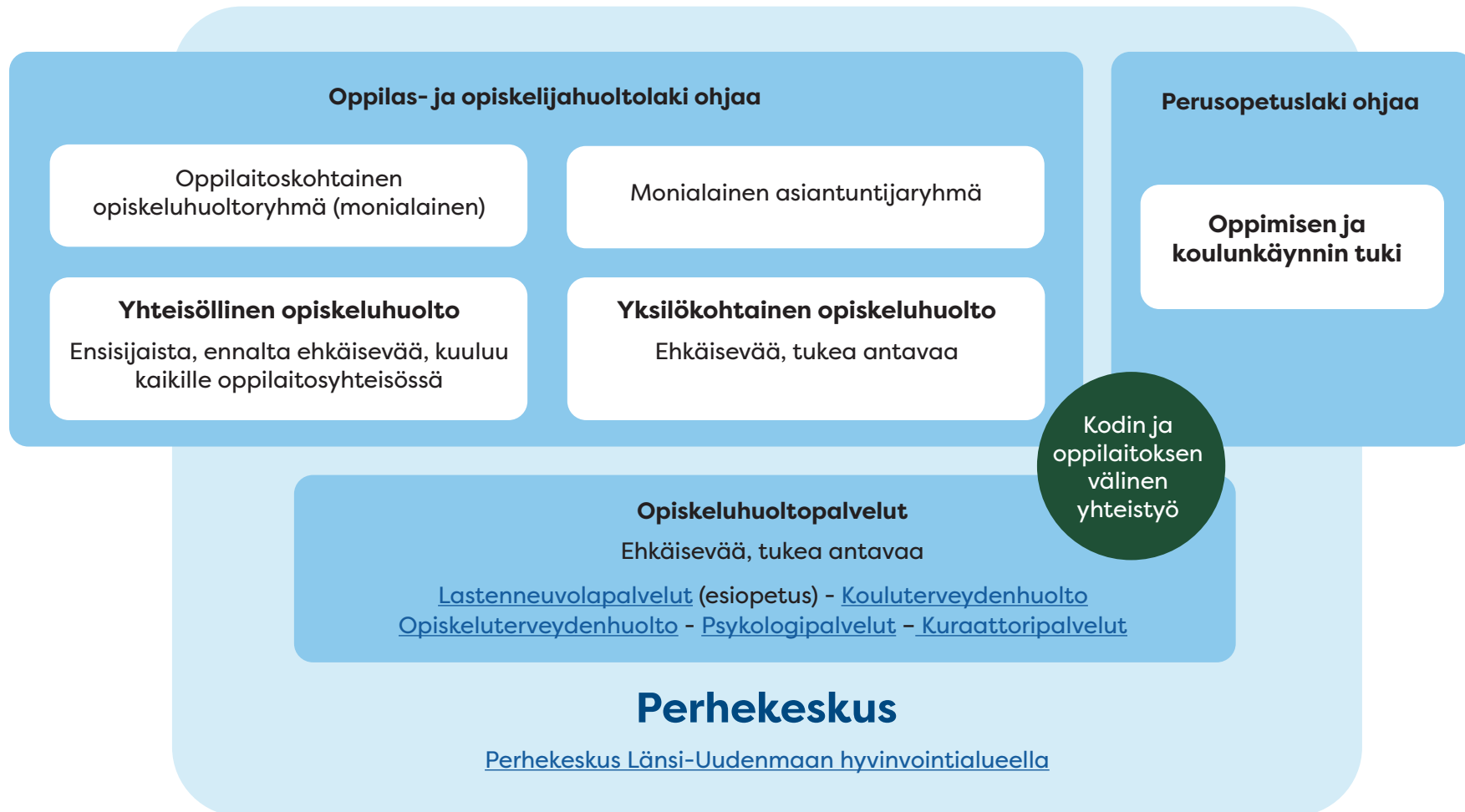
[Opiskeluhuollon palvelut](#) Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen verkkosivuilla

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#)

Opiskeluhuollon lakisääteiset ryhmät, suunnitelmat ja asiakirjat

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä Hyvinvointialueen valtuustokausittain kokoama edustuksellinen ryhmä	Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma
Kunnat ja muut koulutuksen järjestäjät	Opiskeluhuollon ohjausryhmä Opiskeluhuollon työntekijät edustavat hyvinvointialuetta	Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma
Oppilaitokset	Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä Oppilaitoksen ja hyvinvointialueen työntekijöiden sekä opiskelijoiden ja huoltajien muodostama ryhmä	Suunnitelmat tarpeen mukaan
Opiskelijat	Monialainen asiantuntijaryhmä Kootaan tarvittaessa ja tapauskohtaisesti	Opiskeluhoitokertomus

Opiskeluhuollon kokonaisuus Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella

Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman kärjet Yhdessä olemme vahvempia!

YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys on yhteenkuuluvuutta.

Opiskeluhoiton palveluiden ammattilaiset osallistuvat koko oppilaitosyhteisön tekemään yhteisöllisen opiskeluhoiton suunnitteluun ja toteuttamiseen: hyvän oppimisen tukemiseksi, yhteenkuuluvuuden, osallisuuden ja mielen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä ongelmien ennaltaehkäisemiseksi.

OSALLISUUS

Osallisuus tarkoittaa osallistumista ja kuulumista yhteisöön.

Opiskeluhoiton palveluita suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan yhteistyössä koulutuksen järjestäjien, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskeluhoiton palveluiden ammattilaiset ovat tiivis osa oppilaitosyhteisöä.

MIELEN HYVINVOINTI

Mielen hyvinvointi on osa yleistä hyvinvointia, josta voi ja kannattaa pitää huolta.

Opiskeluhoiton palveluiden ammattilaiset osallistuvat koko oppilaitosyhteisön tekemään mielen hyvinvointia edistävään toimintaan ja sen suunnitteluun. Lisäksi opiskeluhoiton palvelut tarjoavat yksilökohtaista matalan kynnyksen tukea tunne-elämän ja mielen hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämiseksi sekä tukea ja ohjausta mielen hyvinvoinnin haasteisiin.

2. Opiskeluhuoltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Opiskeluhuollon palveluiden keskeiset periaatteet

- Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaitoksen (Huom! Tarkoitamme tällä myös esiopetusta) toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta ja vuorovaikutusta ja osallisuutta. Se on opiskeluhuoltotyön ensisijainen toteuttamismuoto.
- Kaikkiin opiskelijoihin kohdistuvan ennaltaehkäisevän työn ja tuen lisäksi tarjotaan kohdennettuja ryhmäinterventioita ja yksilökohtaista tukea, vaikuttaviin menetelmiin pohjaten. Yhteisöllisessä opiskeluhuollossa painotetaan erityisesti osallisuuden ja mielen hyvinvoinnin tukemista.
- Varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen vahvistaminen on keskeinen keino siirrettäessä painopistettä pois korjaavista palveluista kohti perustasoa ja ehkäisevää toimintaa. Opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastataan kun niitä ilmenee.
- Yhteiset opiskeluhuollon palvelujen toimintamallit ovat käytössä kaikissa oppilaitoksissa. Lisäksi opiskeluhuoltoa suunnitellaan yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa.
 - Perusopetuksessa on käytössä koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhuoltopalveluiden yhteinen Koulukunnossa -malli oppilaitokseen kiinnittymisen tukemiseksi ja poissaoloihin puuttumiseksi.
- Kielellisten oikeuksien toteutuminen huomioidaan, esimerkkinä oman äidinkielen käyttäminen palveluissa asioitaessa sekä tulkkipalveluiden käyttäminen.

YHTEISÖLLISYYS

OSALLISUUS

MIELEN HYVINVOINTI

Opiskeluhoiltopalvelu on lähellä opiskelijoita

Opiskeluhoiltopalvelut ovat opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialue järjestää palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Lisäksi tarjotaan sähköisiä ja keskitettyjä palveluita.

Esiopetuksen terveydenhoitajan palvelut toteutetaan pääsääntöisesti neuvolassa.

Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi.

Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tarkoitukseen soveltuvilla tiloilla.

Opiskeluhoiltopalveluista tiedotetaan monikanavaisesti oppilaitosten sekä hyvinvointialueen toimesta.

Opiskelija tai huoltaja voi
aina olla itse suoraan
yhteydessä opiskeluhoilto-
palveluihin.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston ajatuksia opiskeluhuollon palveluista 5.10.2023

Pienten koulujen
opiskeluhuollon
resurssit riittäviksi

Opiskeluhuollon työntekijät kävisivät
luokassa esittäytymässä ja puhuttaisiin
esim. tunteista. Sitten on helpompi
mennä juttelemaan.

Tapahtumaideapankki.

Osa kouluista unohtaa kutsua
opiskeluhuollon ammattilaiset
koulun tapahtumiin, esim.
vanhempainiltoihin. Madaltaa
kynnystä yhteydenottoihin.

Hyvä mieli lähtee
siitä, että on hyvät
yöunet, hyvä ruoka
eikä pitkiä päiviä.

Että oppilas otetaan
tosissaan, jos vaikka
kertoo jostain
ahdistavasta asiasta.

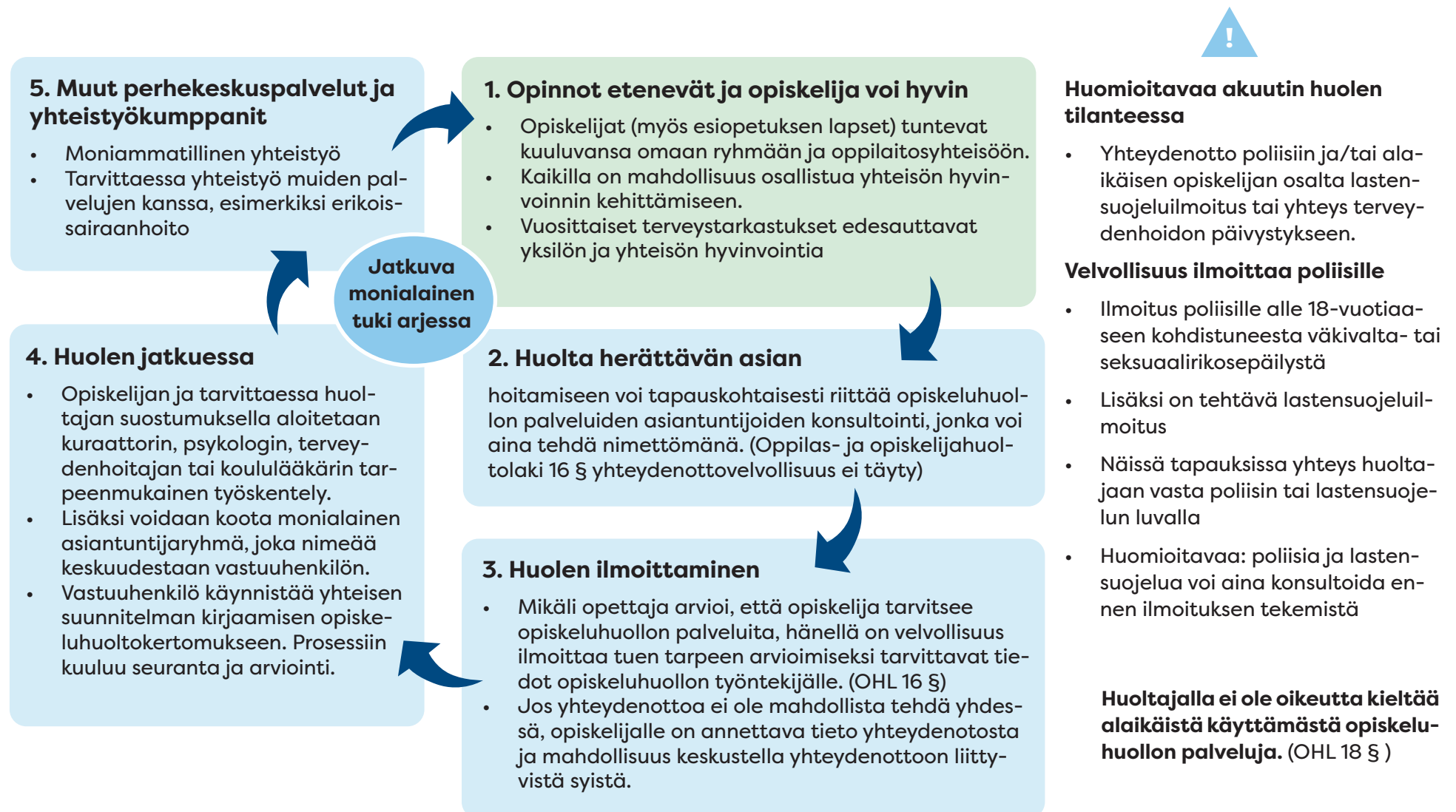
Että ylipäättään pääsee
ammattilaiselle, yhteinen
suunnitelma jatkosta, ettei vaan
tavata kerran ja jää siihen.
Ammattilaisen aloite
kontrollikäynteihin

Terapiatakuu, ei ole
opiskelijan vika, jos
ympäristössä vika.

Teemapäiviä, lukuvuoden alkuun
luokan yhteinen tekeminen, olisi joku
päivä välillä, missä olisi sisältöä:
kulttuuria, museo, liikuntaa, ulkoilua.
Mentäisiin yhdessä.

Opiskeluhuollon palvelujen polku Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella

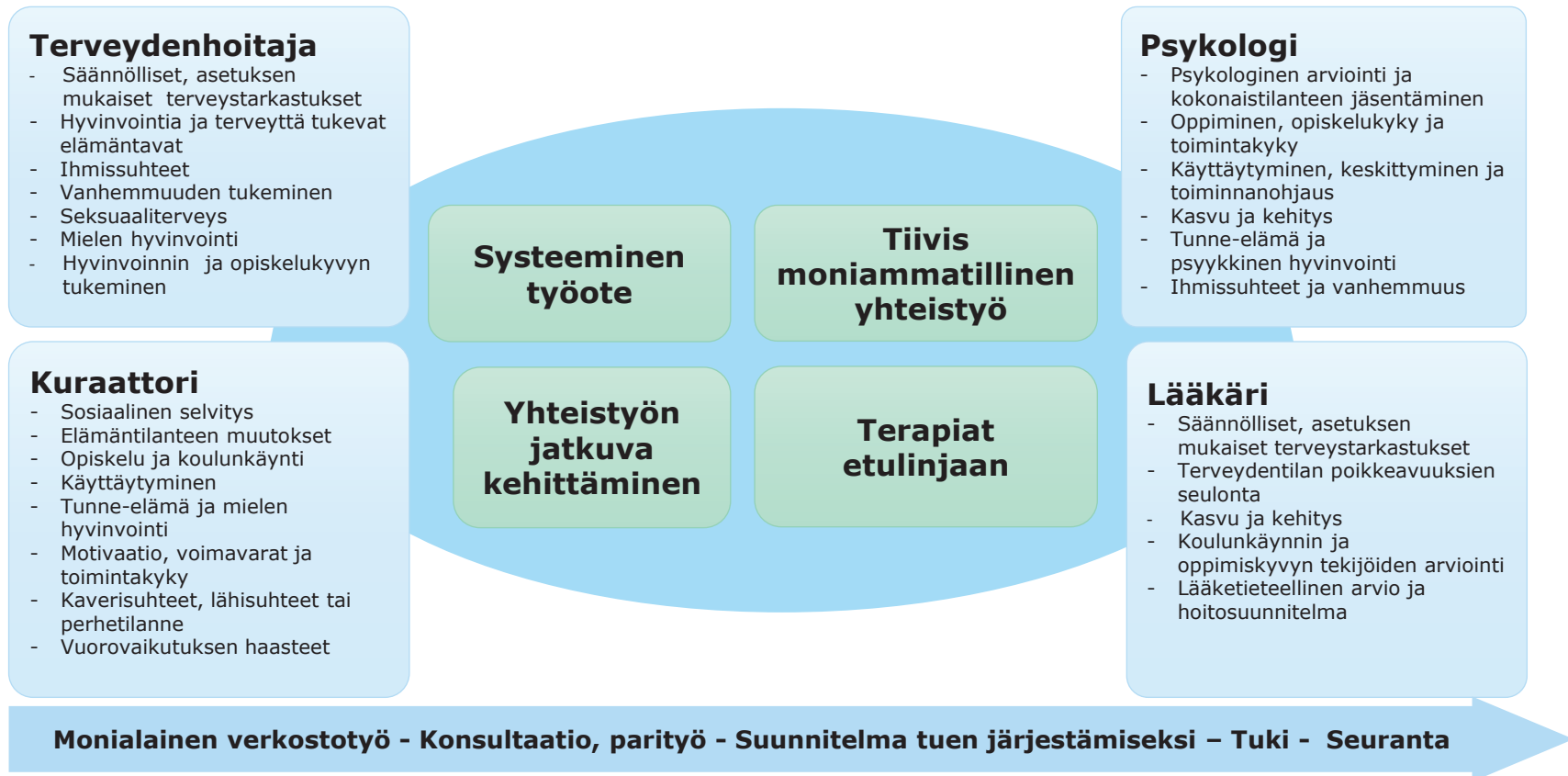
Koskee koulutuksen järjestäjien ja opiskeluhuollon ammattilaisten yhteistyötä

Yhteisöllinen opiskeluhoito on ennaltaehkäisevää tukea koko oppilaitosyhteisölle

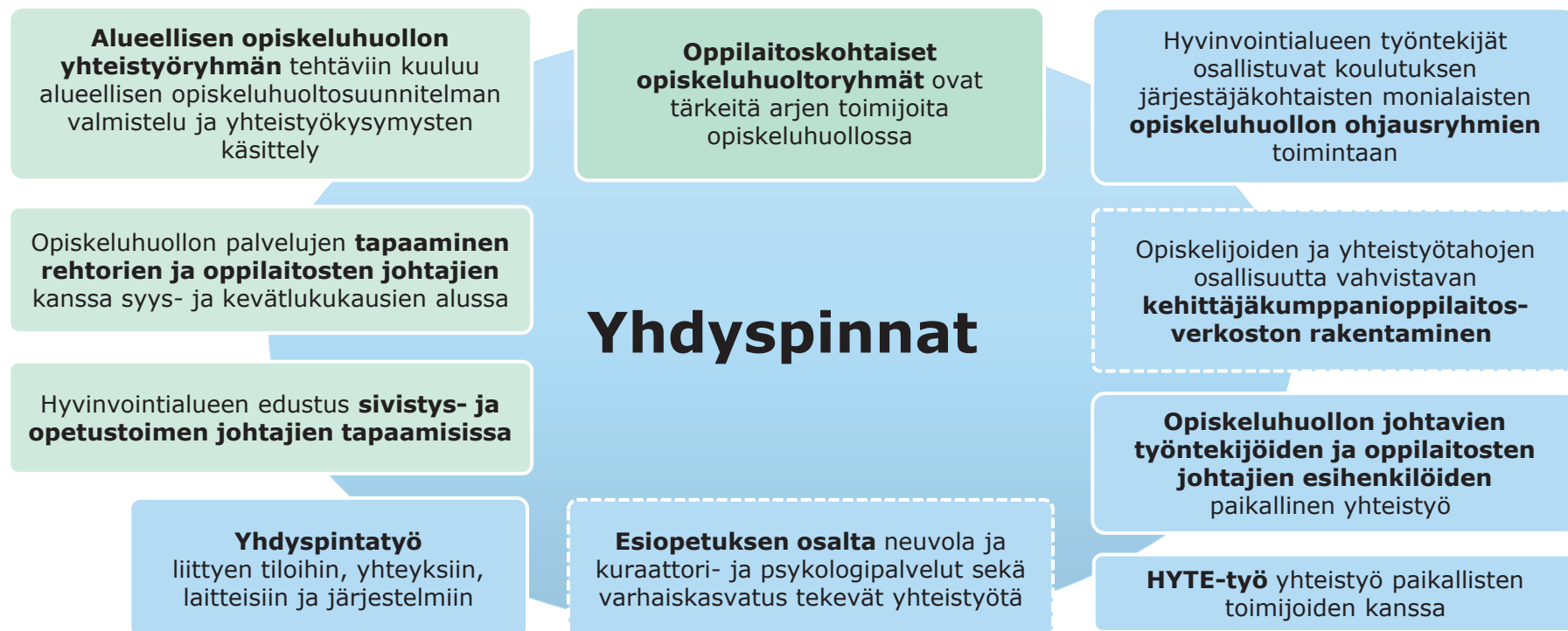

Monitoimijainen yhteistyö opiskelijan tukemiseksi opiskeluhuollon palveluissa

3. Suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi

Hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien väliset yhdyspinnat

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

Yhteistyötahojen edustus lakisääteisessä rakenteessa

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

- Ehkäisevän ja varhaisen tuen palvelulinjajohtaja
- Opiskeluhoollon asiantuntijat ja päälliköt
- Nuorisovaltuuston edustajat

Alaikäisten vanhempien ja huoltajien suomenkieliset edustajat

- KokoEspoo
- Lohjan koulujen vanhemmat LOKOVA ry

Representanten för svenskspråkiga föräldrar

- Gemensamma utval av svenskspråkiga föräldraföreningar

Kuntakohtaiset edustajat

- Kaikista kunnista
- Espoosta neljä edustajaa

Muiden koulutuksen järjestäjien edustajat

- Ammattiopisto Live
- Axxell Utbildning AB
- Espoon Steinerkoulu ja -lukio
- Kisakallion urheiluopisto
- Koulutuskuntayhtymä Luksia

Toisen asteen suomenkielisten opiskelijoiden edustajat

- Omnian opiskelijoiden kattohallitus
- Lohjan yhteislyseon lukion opiskelijakunta

Representanten för andra stadiets svenskspråkiga studerande

- Hangö gymnasiums studerandekår

4. Arviot opiskeluhoitopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet

Henkilöstömitoitukset ja -suositukset

Kouluterveydenhoidon terveydenhoitajien mitoitussuositus yhtä henkilötyövuotta kohti	460
Opiskeluterveydenhoidon terveydenhoitajien mitoitussuositus yhtä henkilötyövuotta kohti	570
Kouluterveydenhoidon lääkärien mitoitussuositus yhtä henkilötyövuotta kohti	2100
Opiskeluterveydenhoidon lääkärien mitoitussuositus yhtä henkilötyövuotta kohti	1800
Oppilaitoskohtainen mitoitus opiskeluhoollon kuraattorille	670
Oppilaitoskohtainen mitoitus opiskeluhoollon psykologille	780

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pyrkii järjestämään psykologi- ja kuraattoripalvelut sitovien mitoitusten mukaisesti. Terveystenhoitajien ja lääkäreiden palvelut pyritään järjestämään mitoitussuosituksen mukaisesti.

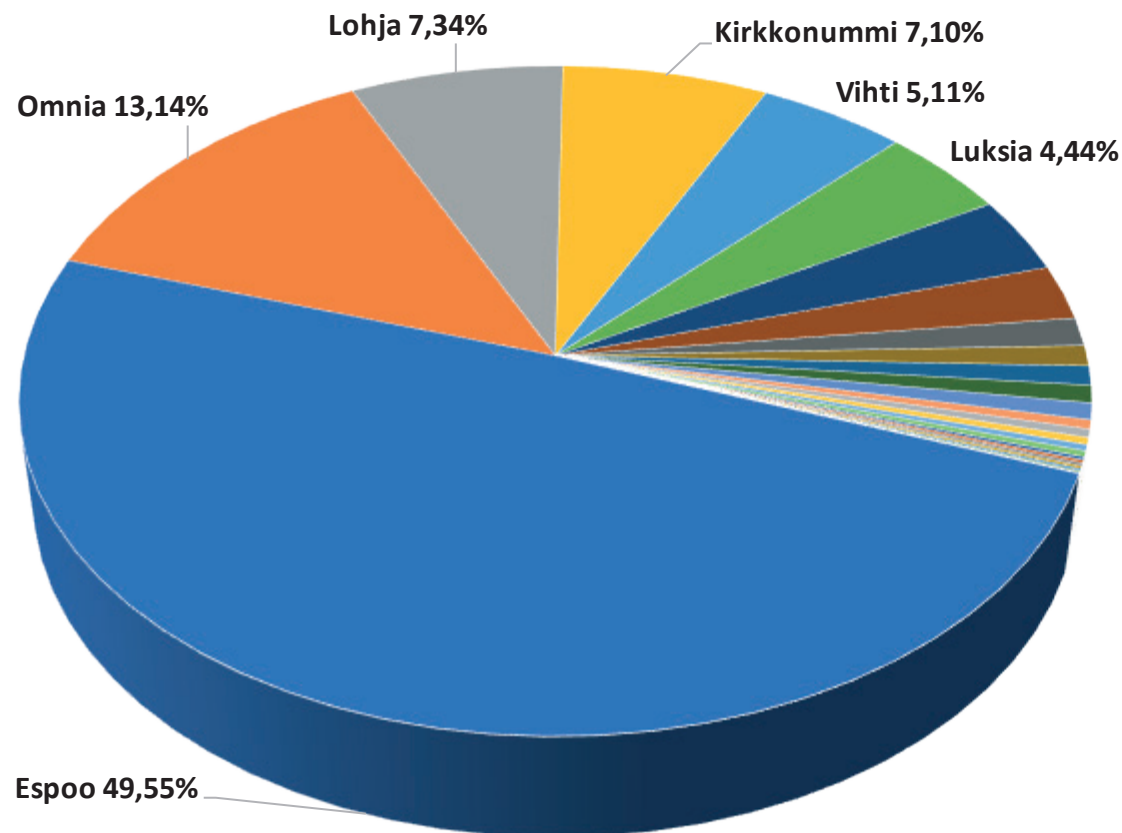
Yhteenveto koulutuksen järjestäjien arvioituista opiskeluhuoltopalvelujen kokonaistarpeista esi- ja perusopetuksen opetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa

Koulutuksen järjestäjiä on yhteensä 27 ja arviot kokonaistarpeesta antoi 19. Näiden 19 koulutuksen järjestäjän arviot palveluiden kokonaistarpeesta on laskettu yhteen alla olevaan taulukkoon. Syksyllä 2023 hyvinvointialueen antama resurssi on laskettu näiden 19 koulutuksen järjestäjän osalta oikeanpuoleiseen sarakkeeseen, jotta lukuja voi vertailla keskenään. Koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmista ja ilmoituksista esiin nousseet erityistarpeet on koottu dialle 31.

Ammattiryhmä	19/27 koulutuksen järjestäjän arviot kokonaistarpeesta henkilötövuosina	Syksyllä 2023 annettu resurssi henkilötövuosina edellisen sarakkeen koulutuksen järjestäjille (19/27)
Terveydenhoitajat	153	119
Lääkärit	36	21
Kuraattorit	124	113
Psykologit	102	62

5. Suunnitelma opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhoitojen palvelujen piirissä olevien esi- ja perusopetuksen oppilaiden ja toisen asteen opiskelijoiden osuudet koulutuksen järjestäjäkohtaisesti

Hyvinvointialueen opiskeluhoitojen palvelujen piirissä olevia oppilaita ja opiskelijoita on yhteensä noin 89 000.

Espoo	49,55 %
Omnia	13,14 %
Lohja	7,34 %
Kirkkonummi	7,10 %
Vihti	5,11 %
Luksia	4,44 %
Raasepori	3,70 %
Kauniainen	2,65 %
Karkkila	1,37 %
Hanko	0,99 %
Ammattiopisto Live	0,93 %
Siuntio	0,84 %
Axxell	0,79 %
Inkoo	0,44 %
Espoon kristillinen koulu	0,40 %
Espoon Steinerkoulu ja -lukio	0,33 %
Kanneljärven opisto	0,29 %
Työväen Akatemia	0,28 %
Kolmen Kampuksen Urheiluopisto	0,15 %
Mikaelskolan	0,14 %
Kelloseppäkoulu	0,14 %
Sammatin Vapaa Kyläkoulu	0,13 %
Solvalla Idrottsinstitut	0,10 %
Västra Nylands Folkhögskolan	0,08 %
Kopun kristillinen koulu	0,05 %
Raamattuopisto	0,01 %

Opiskeluhuollon palvelujen resurssien kohdentaminen

Huomioimme mahdollisuuksien ja saatavilla olevien paikallisten tietojen mukaan esimerkiksi seuraavia asioita:

- koulutuksen järjestäjien arviot palveluiden kokonaistarpeesta ja opiskeluhoitosuunnitelmat
- paikalliset sosioekonomiset piirteet
- S2-opiskelijoiden määrät ja erityistarpeet
- etäisyydet ja yksiköiden määrä per työntekijä
- palveluiden yhdenvertainen saatavuus
- muut erityistarpeet oppilaitoksissa

Olemme kaksikielinen hyvinvointialue. Huomioimme palveluissamme, että asukkaistamme 12 % puhuu äidinkielenään ruotsia ja 15 % muuta kuin suomea tai ruotsia.

- Vahvistamme opiskeluhuollon palveluissa toiminnallisen kokonaisuuden muodostumista:
- Opiskeluhoitopalvelujen yhteen toimiminen
- Yhteisiä asiakkuuksia ja sujuvaa tiedonkulkua, konsultaatioita
- Opiskelijoiden asioiden hoitamista yhdessä siten, että oikea apu saadaan mahdollisimman nopeasti.

Määräaikojen toteutumista seurataan säännöllisesti kuraattori- ja psykologipalveluissa palvelujen järjestämiseksi.

Voimavarojen kohdentaminen ammattiryhmittäin

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluiden kohdentaminen

- Työn kohdentaminen ennaltaehkäisevään ja mahdollisimman varhaiseen tukeen huomioiden asetuksen mukaiset säännölliset laajat terveystarkastukset ja vuosittaiset tapaamiset.
- Ilman ajanvarausta olevien vastaanottojen toteuttaminen lähipalveluna (avovastaanotto).
- Erityistä tukea tarvitsevien asiakkaitten tunnistaminen ja tukeminen oikea-aikaisesti.

Kuraattoripalveluiden kohdentaminen

- Käytetään aikaa yhteisölliseen työhön oppilaitosyhteisöjen osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi.
- Edistetään mielen hyvinvointia yhteisö-, ryhmä- ja yksilötason menetelmin.
- Tarjotaan matalan kynnyksen kohtauksia oppilaitoksen tarpeeseen räätälöitynä esimerkiksi välitunneille jalkautumisena tai avointen ovien kautta.
- Tehdään monialaista ja verkostoituvaa yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamiseksi.

Psykologipalveluiden kohdentaminen

- Työn kohdentaminen ennaltaehkäisevään ja mahdollisimman varhaiseen tukeen huomioiden lakisääteiset velvollisuudet: yhteisöllinen ja yksilökohtainen työ.
- Tarjotaan avovastaanottoa oppilaitoksissa, joissa fyysiset tilat mahdollistavat sen.
- Oppilaitoksissa, joissa ei ole rekrytointivaikeuksien vuoksi omaa psykologia, palvelut turvataan:
 - Keskitetyllä psykologipalvelulla
 - Ostopalveluilla
- Oppilaitoksiin tuotettua psykologipalvelua voidaan täydentää keskitetyillä lisäpalveluilla, esimerkiksi alueelliset ryhmät.

Esiopetuksen terveydenhoitajapalvelut tulevat neuvoloista ja lääkäripalvelut ehkäisevistä lääkäripalveluista.

Terveysneuvojat osallistuvat tarpeen ja mahdollisuuksiensa mukaan opiskeluhuoltoryhmien ja monialaisten asiantuntijaryhmien tapaamisiin.

6. Toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti opiskeluhoitojen alueellisen yhteistyöryhmän kokouksissa.

- Kysely koulutuksen järjestäjille, opiskelijoille, huoltajille ja hyvinvointialueen työntekijöille
- Tarpeenmukainen vuoropuhelu muiden yhteistyötahojen kanssa
- Kansallisten kyselyjen tulosten hyödyntäminen, esimerkiksi Koulu-terveyskysely, TEA-viisari ja OPA-kyselyt, sekä tilastojen seuraaminen

Suunnitelman toteuttamiseen liittyvä tiedottaminen:

- Suunnitelman avaaminen eri tahoille
- Henkilöstön tiedottaminen
- Hyvinvointialueen asukaskirjeen ja opiskeluhoitojen infokirjeiden hyödyntäminen

Opiskeluhoitojen palvelujen mitoitusten ja mitoitussuosituksen toteutumista seurataan säännöllisesti.

Toimenpiteet strategiasta johdettuihin mitattaviin tavoitteisiin ja seuranta

Strategian linjaus	Edistämme asukkaidemme hyvinvointia ja turvallisuutta	Järjestämme ja uudistamme palveluja kestäväällä tavalla	Teemme yhdessä hyvinvoivan ja halutun työyhteisön	Saavutamme parhaat tulokset sujuvalla yhteistyöllä
Tavoite	A. Vahvistetaan opiskelijoiden ja yhteistyötahojen osallisuutta opiskeluhuollon palveluissa B. Yksinäisyyden vähentäminen	Määritellään opiskeluhuollon rooli ja tehtävät mielen hyvinvoinnin tuessa sisältäen ennaltaehkäisevän, omahoidollisen ja digitaalisuuden lisäämisen näkökulman	Lisätään henkilöstön pito- ja vetovoimaa	Toimivat yhteistyö- ja yhdyspintarakenteet koulutuksen järjestäjien kanssa
Lähtötaso	A. Ei yhtään kehittäjäkumppanioppilaitosta. B. Kouluterveyskyselyn indikaattori: tuntee itsensä yksinäiseksi	Toimintamallit osittain jäsentymättömiä	Täyttöasteet ammattiryhmittäin opiskeluhuollon palveluissa ja suosittelen työnantajaa -lukema 2023	Alueellisen yhteistyöryhmän, oppilaitosten henkilökunnan ja opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön arviot (yhteinen kysely)
Toimenpide	A. Kehittäjäkumppaniverkoston rakentamisen käynnistäminen. B. Yksinäisyyden vähentäminen Omaperhe.fi-käyttöönoton yhdeksi kärjeksi	Laaditaan kolme opiskelu- huollon toimintamallia mielen hyvinvoinnin tukemiseksi ajan- kohtaisiin mielen hyvinvoinnin haasteisiin liittyen	Varmistetaan toimivat työvälineet henkilöstölle ja huolehditaan työhyvinvoinnista	Kehitämme kyselyn tulosten perusteella yhteistyörakenteita, erityisesti esiopetusta painottaen
Lopputulos 2026	A. Vähintään viisi kehittäjäkumppanioppilaitosta B. Kouluterveyskyselyn indikaattori: tuntee itsensä yksinäiseksi -5%	Kolme mielenhyvinvoinnin toimintamallia kehitetty asiakas- ja henkilöstölähtöisesti	Täyttöasteet 100% kaikissa opiskeluhuollon palveluissa ja suosittelen työnantajaa -lukema 80%	Kyselyn tulos noussut

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2024-2026

1. Johdanto

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma perustuu lakiin ”ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, 5§”. Tämän mukaan ”hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä sekä arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.”

Suunnitelmassa on huomioitu ”Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027”, joka on ollut suunnitelman valmistelun aikana lausuntokierroksella. Laatusuosituksen painopisteistä erityisesti ”iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään”, ”osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa”, ”teknologia lisää hyvinvointia” ja ”palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla” ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöihin. Palvelujen laadun ja riittävyyden

arvioinnin kuvauksessa on hyödynnetty suosituksen lakisääteisten iäkkäiden palvelujen laatuindikaattoreita. Laatusuositus perustuu vahvasti Kansallisen ikäohjelman 2020-2030 vaikuttavuustavoitteisiin.

Valmistelussa on huomioitu myös hyvinvointialueen strategian linjaukset ja palvelustrategian tavoitteet ja toimenpiteet. Suunnitelman valmistelussa on toiminut tukena ikääntyneiden palvelujen, yhteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen ja vammaispalvelujen asiantuntijoista koostunut ryhmä, johon on kuulunut myös vanhusneuvoston edustajat ja järjestökentän edustaja. Valmistelussa on huomioitu myös alueen kuntien ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmien tavoitteet.

¹ Hyväksytty Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen aluevaltuustossa 24.10.2023

2. Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila ja palvelutarpeeseen vaikuttavat tekijät

Länsi-Uudenmaan ikääntyneen väestön hyvinvointi on verrattain hyvällä tasolla koko maan ikääntyneeseen väestöön verrattuna. Tämä on myös linjassa sen kanssa, miten alueen ikääntynyt väestö kokee terveytensä ja elämänlaatunsa. Suuri osa yli 65-vuotiaista kokee terveytensä ja elämänlaatunsa hyväksi: yli puolet yli 65-vuotiaista naisista (55,6 %) ja miehistä lähes kaksi kolmasosaa (65,8 %) kokee terveytensä keskitasosta paremmaksi. Myös yli puolet 65 vuotta täyttäneistä naisista (56,1 %) ja miehistä (62,4 %) kokee elämänlaatunsa hyväksi. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tietopohja on kuvattu tarkemmin Länsi-Uudenmaan alueellisessa hyvinvointikertomuksessa. Alle on koottu ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilasta keskeisiä asioita, joilla on vaikutusta palvelutarpeeseen.

2.1 Ikääntynyt väestö

Yli 75-vuotta täyttäneitä oli Länsi-Uudellamaalla 41 217 ja yli 65-vuotiaita 89 258 vuonna 2022. Merkittävin ikääntyneen väestön palvelutarpeen kasvuun vaikuttava tekijä on ikääntyneen väestön määrän nopea kasvu: väestöennusteen mukaan yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa Länsi-Uudellamaalla 21 % jo vuoteen 2026 mennessä, mikä johtuu etenkin suurten ikäluokkien ikääntymisestä. Määrällinen kasvu on selvästi suurinta Espoossa, jossa yli 75-vuotiaan väestön määrä kasvaa lähes 11 000 henkilöllä. Suhteellinen kasvu on erityisen voimakasta Kirkkonummella, Siuntioilla ja Vihdissä. (Tilastokeskus, Länsi-Uudenmaan soite-palvelujen nykytila-analyysi)

Suurin muutos tapahtuu kuitenkin ikääntyneen väestön sisäisessä ikärakenteessa: kun 75-vuotiaiden määrä ja osuus kasvaa erittäin voimakkaasti, 65–74-vuotiaiden määrä ja osuus vähenee. Yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa myös voimakkaasti. Kasvu painottuu tähän ikäryhmään

etenkin alueen pienissä kunnissa. (Tilastokeskus, Länsi-Uudenmaan soite-palvelujen nykytila-analyysi)

Ruotsinkielisten yli 65-vuotiaiden määrä on Tilastokeskuksen mukaan ollut 15 485 vuonna 2022. Vaikka monikieliset ikääntyneet ovat toistaiseksi verrattain pieni osa ikääntyneestä väestöstä, väestöennusteen mukaan monikielisten yli 65-vuotiaiden määrä Espoon ja Kauniaisten alueella lähes tuplaantuu vuoteen 2030 mennessä (ennuste 4434 henkilöä) ja lähes kolminkertaistuu (ennuste 6716 henkilöä) vuoteen 2035 mennessä (Tilastokeskus). Monikielisen väestön kasvu on hyvä huomioida erityisesti palveluohjauksessa.

Väestön ikääntyminen näkyy ikääntyneiden henkilöiden korkeampana osuutena myös vammaispalveluja käyttävien määrässä. Valtakunnallisen kuntakyselyn (2022) mukaan vammaispalvelujen piirissä olevista vammaisista henkilöistä 64-vuotta täyttäneitä oli 50 % ja 74-vuotta täyttäneitä 33 %. Vammaisten henkilöiden näkymistä hyvinvointia koskevassa tilastotiedossa vaikeuttaa kuitenkin se, että he ovat hyvin moninainen ryhmä eivätkä kaikki käytä varsinaisia vammaispalveluja. Vammaisia henkilöitä koskevat tilastot kertovat vain vammaispalvelujen ja tukitoimien piirissä olevien vammaisten henkilöiden määristä. On tärkeää, että ikääntyneet vammaiset henkilöt huomioidaan myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä ja mahdollistetaan osallistuminen yhtä lailla kuin muiden ikääntyneiden asukkaiden.

2.2 Yksinasuminen ja pienituloisuus

Yli 90 % 75-vuotta täyttäneistä asuu kotonaan ja kotona asuvien osuus on viime vuosina edelleen kasvanut. Yksinasuminen voi olla palvelutarvetta lisäävä tekijä, kun kotona ei ole saatavilla toista henkilöä tuke-

na arjessa. Tällä hetkellä 41,9 % yli 75-vuotiaista länsiusimaalaisista asuu yksin, mikä on hieman vähemmän koko maan keskiarvoon verrattuna (45,5%). Yksinasuvien osuus on pienin Kauniaisissa (35,6 %) ja suurin Karkkilassa (46,1 %) vastaavan ikäiseen asuntoväestöön verrattuna (THL, Sotkanet)

Ikääntyneiden tulotaso määrittää asumismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia varautua hoivan ja palvelujen kustannuksiin sekä on yhteydessä myös sairastavuuteen. Pienituloisilla on myös tutkitusti enemmän kotihoidon palvelujen käyttöä (Vaalavuo 2020). Yli 65-vuotta täyttäneistä täyttä kansaneläkettä saa 1,1% kun koko maassa osuus on 1,7%. Täyttä kansaneläkettä saavat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansieläkkeitä. Alueen suuret tuloerot näkyvät ikääntyneillä erityisesti keskieläkkeiden suuruudessa kuntien välillä. Keskieläke on korkeimmillaan Kauniaisissa 3200€/kk ja pienin Karkkilassa 1665€/kk (Tilastokeskus).

2.3 Liian vähäinen liikkuminen

Ikääntyneillä lihasvoimaa, tasapainoa ja koordinaatiokykyä vahvistava liikunta on todettu erityisen tärkeäksi toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta. Liian vähäinen liikunta lisää riskiä sairastua keskeisiin kansantauteihin, kuten sydän- ja verisuonitauteihin, syöpiin, muistisairauksiin ja tyypin 2 diabetekseen. Liikunta ja liikkuminen tukevat terveen painon ylläpitoa, mielen hyvinvointia sekä riittävää ja laadukasta unta sekä ylläpitävät arjen tarmokkuutta ja elämänlaatua (THL Sotkanet).

Alueen yli 65-vuotiaista miehistä noin puolet ja naisista noin kaksi kolmasosaa liikkuu terveys-suositusten mukaan liian vähän. Fyysistä toimintakykyä kuvaa myös se, että 500 metrin kävelemisessä suuria vaikeuksia yli 65-vuotiaista naisista kokee lähes viidennes (19,1 %) ja miehistä 13,9 %, mikä on lähes samaa tasoa muun Suomen kanssa. 75-vuotiaista naisista jo yli neljännes (26,3 %) ja miehistä lähes viidennes (20,6 %) 500 metrin kävely tuottaa vähintään suuria vaikeuksia.

2.4 Ravitseminen

Ravitsemuksella on keskeinen merkitys ja tehtävä ikääntyneiden terveyden, toimintakyvyn ja elämänlaadun tukemisessa. Iäkkään henkilön laadukas ruokavalio sisältää riittävästi energiaa, runsaasti kivennäisaineita, vitamiineja ja proteiinia. Hyvä ravitsemustila tukee kotona asumisen mahdollisuutta ja nopeuttaa sairauksista toipumista. Koska ikääntyvän henkilön ruokahalu saattaa heikentyä, on ruokavalion laadun ylläpitäminen entistä tärkeämpää (Ikääntyneiden ruokasuositus). Virheravitsemuksen tunnistaminen ja siihen puuttuminen varhaisessa vaiheessa on keskeistä ikääntyneen toimintakyvyn ja mielen hyvinvoinnin tukemiseksi.

2.5 Yksinäisyys, mielenterveys ja päihteiden käyttö

Noin joka kymmenes yli 65- ja yli 75-vuotiaista kokee itsensä yksinäiseksi. Eniten yksinäisyyttä kokevat yli 75-vuotiaat naiset (12,9 %). Yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyneisyys altistaa monille vakaville sairauksille ja yksinäiset käyttävät sosiaali- ja terveyspalveluja huomattavasti muita samanikäisiä enemmän. Yksinäisyyden terveysriskit ovat yhtä merkittävät kuin tupakoinnin ja kolme kertaa suuremmat kuin ylipainon. (THL, Sotkanet). Yksinäisyys voi altistaa myös mielenterveys- ja päihdeongelmille.

Merkittävä palvelutarpeen kasvua aiheuttaa ikääntyneiden alkoholin liikakäyttö. Yli puolet alueen yli 65-vuotiaista miehistä ja yli neljäsosa vastaavan ikäisistä naisista käyttää liikaa alkoholia, mikä on yleisempää koko maan keskitasoon verrattuna (THL, Sotkanet). Alkoholin liikakäyttö lisää mm. kaatumis- ja tapaturmariskiä, kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoja ja päivystyskäyntejä. Alkoholin liikakäytön lisäksi ikääntyneillä esiintyy lääkkeiden väärinkäyttöä.

2.6 Muistisairaudet

Etenevä muistisairaus on suurin yksittäinen iäkkäiden ihmisten pitkäai-

kaisen hoidon (omaishoito, kotihoito, asumispalvelut) tarpeen

aiheuttaja. Ikääntyvän väestön määrän kasvaessa on oletettavaa, että ainakin absoluuttiset luvut muistisairauksia sairastavien määrässä tulevat kasvamaan, mikä merkitsee myös palvelutarpeen kasvua. Tutkimusten mukaan koulutustaso, terveys ja terveet elintavat ovat yhteydessä muistisairauden todennäköisyyteen. Nähtäväksi jää, miten länsi-uusimaalaisten yleisesti hyvä terveys mutta alkoholin liikakäytön yleisyys näkyvät tulevaisuudessa muistisairauksien esiintyvyydessä.

3. Toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi

Ikääntyneiden määrän kasvaessa tavoitteena on, että mahdollisimman moni ikääntynyt elää mahdollisimman itsenäistä elämää ja asuu omassa kodissaan toimintakykyisenä hyödyntäen kunnan sekä järjestöjen ja muiden toimijoiden tarjoamaa toimintaa ja tukea sekä hyvinvointialueen järjestämiä perustason sosiaali- ja terveyspalveluja. Ikääntyneiden oma aktiivinen rooli korostuu ikääntymisen tuomiin muutoksiin varautumisessa ja hyvinvoinnista huolehtimisessa. Myös omaisten tai läheisten tarjoamalla tuella arjessa on suuri merkitys ikääntyneen arjessa pärjäämiselle.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on sekä kunnan että hyvinvointialueen tehtävä suhteessa kuntien ja hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin. Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja kokonaisuus, joka edellyttää hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden sujuvaa yhteistyötä.

Kuntien liikunta- ja kulttuuripalvelut tarjoavat mahdollisuuksia mielekkääseen toimintaan, joka tukee ikääntyneiden osallisuutta ja toimintakykyä. Kunnilla on tärkeä rooli myös ikäystävällisen asuinympäristön tukemisessa mm. lähiympäristön, rakentamisen, kunnossapidon ja julkisen liikenteen osalta. Järjestöt ja muut toimijat (kuten seurakunnat, yksityiset toimijat ja oppilaitosyhteistyö) ovat tärkeitä toimijoita ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämässä ja ne ovat myös kuntien ja hyvinvointialueen tärkeitä kumppaneita. Sekä kunnat että hyvinvointialueet tukevat järjestötoiminnan edellytyksiä mm. myöntämällä järjestöavustuksia ja tarjoamalla tiloja järjestötoiminnalle suhteessa omiin lakisääteisiin tehtäviinsä.

Hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelujen Seniori-infon Hyvinvointia edistävä toiminta on ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan alusta ja kehittäjä. Toimintaa toteutetaan palvelukeskuksissa, elä- ja asu keskuksissa ja hybridimuotoisesti kunta- ja kolmannen sektorin kumppanien kanssa. Seniori-infon hyvinvointia edistävän toiminnan tavoitteena on tarjota erityisesti psyykkistä hyvinvointia tukevaa toimintaa ikääntyneille, joiden toimintakyky on jo hieman heikentynyt.

Alla olevissa taulukoissa on koottuna hyvinvointialueen tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Taulukoita täydentää luvussa seuraavassa luvussa 4 kootut tavoitteet ja toimenpiteet iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

3.1 Viestintä, neuvonta ja ohjaus toimivat ja tavoittavat ikääntyneet. Ikääntyneet ja omaiset löytävät helposti tiedon hyvinvointia edistävästä toiminnasta ja ammattilaiset ohjaavat aktiivisesti toiminnan pariin.

Tavoitteet	Toimenpide/tuotokset	Mittarit	Vastuutaho
Tieto ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toiminnasta löytyy helposti verkkosivuilta. Verkkosivujen kehittämisessä huomioidaan ikääntyneiden näkökulma.	Verkkosivuilta löytyy tietoa ainakin seuraavista teemoista ja toiminnasta: ravitsemus, mielenterveys, kohtaamispaikat, liikunta, kulttuuri, vanhenemiseen varautuminen ja asumisen ennakointi. Mallinnetaan ikääntyneiden osallistuminen verkkosivujen kehittämiseen.	Verkkosivujen kehittäminen on toteutunut suunnitelman mukaisesti: Kyllä/osittain/ei Ikääntyneet osallistuvat verkkosivujen kehittämiseen suunnitelman mukaisesti.	Ikääntyneiden hyte-verkkosivutyöryhmä ja HYTE-palvelutarjotin-projekti
Ikääntyneiden parissa työskentelevät ammattilaiset tunnistavat hyte-toimintaan ohjattavat asiakkaat ja ohjaavat aktiivisesti toiminnan pariin.	Laaditaan toimintaohje ammattilaisille hyte-toimintaan ohjaamiseen. Ohjauksen työkaluja ovat ensisijaisesti verkkosivut ja intranet.	Seniори-infon hyvinvointia edistävään toimintaan ohjattujen ja kiinnittyneiden määrä. Seniори-infon neuvonnasta kuntien ja järjestöjen HYTE-toimintaan ohjattujen määrä.	Seniори-info / Hyvinvointia edistävän toiminnan tiimi ja neuvonta
Seniори-infon neuvontaan saa helposti yhteyden eri kanavien kautta.	Matalan kynnyksen yhteydenottokanavat käytössä: puhelin, sähköposti ja helppokäyttöinen sähköinen lomake.	Yhteydenotoista 95%:iin vastataan viimeistään seuraavan arkipäivän aikana: Kyllä/osittain/ei.	Seniори-infon neuvonta
Ikääntyneille suunnatussa viestinnässä digiviestinnän rinnalla myös printtimedia ja	Elinvoimaa ikääntyville –liite, ikääntyneiden palveluopas, paperiset esitteet/tiedotteet	Tuotokset toteutuneet, kpl määrä	Ikääntyneiden palvelujen viestintä
Paperiset tiedotteet ovat käytössä.	Suomeksi ja ruotsiksi samanaikaisesti		

3.2 Teknologia ja sähköiset palvelut tukevat arjessa toimimista ja edistävät osallisuutta

Tavoitteet	Toimenpide/tuotokset	Mittarit	Vastuutaho
Ikääntyneille on tarjolla tukea digipalvelujen käyttöön.	Luodaan kuntien ja kolmannen sektorin kanssa alueellinen digituen verkosto yhteistyön ja hyvinvointialueen digipalvelujen käytön tukemiseksi. Luodaan asukkaiden käyttöön digipalvelujen verkkosivut, jossa kootusti tietoa hyvinvointialueen digipalveluista ja siitä, mistä digitukea saa. Luodaan ammattilaisten käyttöön intranettiin digituen tietovaranto hyvinvointialueen digipalvelujen käyttöön tarvittavan tuen antamiseksi. Hyvinvointialue tukee digituen saatavuutta esim. järjestöavustusten tai tilaratkaisujen avulla.	Verkosto on perustettu/suunnitteilla. Digituen verkkosivut ja intranet-sivusto on luotu ja käytössä/ei ole/suunnitteilla.	LUVN Asiointipalvelut Digituki-projekti LUVN Asiointipalvelut, yhdyspintatiimi ja palvelualueet yhdessä.
Digitaaliset omahoitopolut ja -valmennukset ovat osa kattavaa digitaalisen asioinnin kokonaisuutta vuoteen 2026 mennessä.	Digitaaliset omahoitopolut ja -valmennukset on luotu ja ovat käytössä.	On toteutunut/osittain/ei	Yhteiset sosiaali- ja terveyspalvelut, Avosairaanhoido
Kotona asuville ikääntyneille on tarjolla tuen tarpeen mukaista tavoitteellista osallisuutta ja toimintakykyä vahvistavaa etäryhmätointa.	Kehitämme hyvinvointia tukevaa yksilö- tai ryhmämuotoista etätoimintaa ikääntyneille, joiden toimintakyky on heikentynyt, mutta jotka eivät ole vielä ikääntyneiden palvelujen piirissä.	Toimintamalli on käytössä/osittain/ei ole. Toteutuneiden ryhmien määrät ja osallistujamäärät.	Seniori-infon Hyvinvointia edistävä toiminta

Tavoitteet	Toimenpide/tuotokset	Mittarit	Vastuutaho
	Kotihoidon asiakkaille suunnattu etäryhmätoiminta toteutuu omana toimintana tai oppilaitosyhteistyössä Oiva-Health-alustaa hyödyntäen.	Pilotti on/ei toteutunut. RAL:n mittarit: yksinäisyyden kokeminen, motivaation puute, itse koettu mieliala.	RRP-projekti: kotona asumisen tuki
	Kuntouttavan etäpäivätoiminnan konseptia kehitetään ja etäpäivätoimintaa on tarjolla koko alueella.	Toiminnan vaikuttavuuden mittarit: DRSSR (itse koettu mieliala), TUG-testi (toiminnallinen testi), 5 x tuolita ylösnousu (toiminnallinen testi)	RRP-projekti: päivätoiminnan kehittäminen
Yli 30 %:lla kotihoidon asiakkaista lääkkeiden annostelu toteutuu lääkeautomaateilla vuoteen 2026 mennessä.	Lääkeautomaatti on ensisijainen kotihoidon lääkehoidon toteutustapa, kun se vastaa asiakkaan tarpeeseen.	Lääkeautomaatti lääkehoidon toteutustapana, %-osuus kotihoidon lääkehoidon asiakkaista	Kotona asumisen tuki
Ikäntyneiden asumispalveluissa hyödynnetään systemaattisesti osallistavia ja toimintakykyä tukevia sähköisiä alustoja ja teknologiaa, kuten sisältöpalvelut ja etätapahtumat.	Hyödynnetään tarjolla olevia sisältöpalveluja asumispalveluyksiköissä, kuten Hilda-sisältöpalvelu ja Onni-TV.	Yksiköiden määrä, joissa Hilda-sisältöpalvelu on kokeilukäytössä. Arvioidaan palvelun hyötyjä kokeilujakson perusteella.	Ikäntyneiden asumispalvelut

3.3 Tunnistamme ikääntyneiden yksinäisyyden ja mielenterveys- ja päihdehäiriöt ja tuemme varhaisessa vaiheessa

Tavoitteet	Toimenpide/tuotokset	Mittarit	Vastuutaho
Olkkari-toimintaa on tarjolla alueen joka kunnassa. Hyvinvointialue tukee toiminnan laajentumista.	Etsimme aktiivisesti tilaratkaisuja ja kumppanuuksia Olkkari-toiminnan laajenemiseksi koko alueelle.	Kuntien määrä, joissa toimintaa on tarjolla. Ryhmien määrä + osallistujamäärät.	Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Terapianavigaattori otetaan käyttöön Seniori-infon sovituisissa yksiköissä. Terapianavigaattoria hyödynnetään ikääntyneiden kohdalla myös muissa LUVN:n palveluissa, joissa se on käytössä (avosairaanhoido ja mtp-palvelut).	Toimintamallin kuvaukset, käyttöönotto ja sitä tukevat toimenpiteet (koulutukset ja käyttöönoton tuki) niissä yksiköissä, joissa työkalu otetaan käyttöön.	Terapianavigaattori on käytössä määritellyissä yksiköissä. Kyllä/osittain/ei.	Terapiat etulinjaan – hanke
Vahvistamme mielenterveys- ja päihdeosaamista ikääntyneiden palveluissa.	Selvitämme osaamisen kehittämisen tarpeet ja järjestämme niitä vastaavaa koulutusta.	Toteutunut kyllä/ei. Koulutusten osallistujamäärät.	Ikääntyneiden palvelut, RRP-projekti: Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen.
	Järjestämme puheeksi ottamisen koulutusta / tuotamme työkalun Seniori-infon/ Ikääntyneiden palvelujen henkilöstölle.	Toteutunut kyllä/ei. Koulutusten määrä ja osallistujamäärät.	RRP-projekti: Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen.
Oikea asiakassegmentti ikääntyneistä, joilla on mielenterveys- ja päihdeongelmia, ohjautuu mielen- terveys- ja päihdepalveluihin.	Laaditaan ohjeistukset ja polut mielenterveys- ja päihdepalveluihin ohjaamiseen.	Ikääntyneiden osuus mielenterveys- ja päihdepalvelujen avopalveluissa %.	RRP-projekti: Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen.
Kokeilemme uusia keinoja kotihoidon asiakkaiden yksinäisyyden ja osattomuuden kokemuksen vähentämiseksi.	Pilotoimme sosiaalista tukea tarjoavaa ”avustavaa palvelua” kotihoidon asiakkaille.	Pilotti toteutunut kyllä/ei. RAI-mittarit: yksinäisyyden kokeminen, motivaation puute, itse arvioitu mieliala.	RRP-projekti: Kotona asumisen tuki.

3.4 Edistämme ikääntyneiden hyvää ravitsemusta ja kuntoutumista ja ohjaamme liikunnan pariin.

Tavoitteet	Toimenpide/tuotokset	Mittarit	Vastuutaho
Ikääntyneiden palvelujen henkilöstön ravitsemusosaaminen vahvistuu. Kiinnitämme erityistä huomiota virheravitsemuksen tunnistamiseen.	Henkilökunnalle on tarjolla koulutusta ja materiaalia ikääntyneiden ravitsemuksesta.	Tuotettu materiaali. Koulutusten ja tallenteiden osallistujamäärät.	Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Jalkautamme ikääntyneille ravitsemussuosituksia parantamalla ravitsemustietoa verkkosivuillamme, viestimällä ravitsemuksesta eri kanavissa ja hyvinvointia edistävien palvelujen ryhmätöiminnoissa.	Toteutamme ravitsemustietoiskuja etänä/livenä. Ravitsemustieto näkyy viestinnäsämme, kuten verkkosivut ja Elinvoimaa ikääntyneille -liite. Järjestämme ryhmämuotoista toimintaa ravitsemuksen tukemiseen.	Ravitsemustietoiskut (kpl), Elinvoimaa-liitteen ravitsemusartikkelit (kpl), toteutuneet ravitsemusryhmät ja osallistujamäärät (kpl)	Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Ikääntyneet ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa liikunnan pariin ja toimintakyvyn heikentyessä kuntoutustarve tunnistetaan oikea-aikaisesti.	Verkostojen tunnistaminen. Kuntoutuksen polkujen kuvaaminen yhteistyössä.	Yhtenäiset kuntoutuksen polut on muodostettu ja otettu käyttöön.	Kuntoutuksen RRP-projekti
Ikääntyneen kuntoutumista edistävät toimintamallit ovat käytössä kaikissa ikääntyneiden palveluissa.	Kuntoutumista edistävien toimintamallien kehittäminen ja juurruttaminen jatkuu.	Toimintamallit on käytössä/käytöönotto kesken/kehittämistä suunnitellaan.	Kuntoutuksen RRP-projekti
Ikääntyneiden palvelujen henkilöstön tieto suun ja hampaiden hoidosta ja hoitamattomuuden vaikutuksista lisääntyy. Ikääntyneiden palvelujen henkilöstön osaaminen asiakkaan suun hoidon tuen tarpeen tunnistamisessa ja omahoidon toteuttamisessa vahvistuu.	Suun terveydenhuollon yhteistyömallin kehittäminen kotihoidon ja asumispalvelujen kanssa.	Hoivahenkilöstön suun hoidon osaamistason kasvu: alkukartoitus, teemakoulutuksen järjestäminen ja loppukysely.	Suun terveydenhuolto

3.5 Teemme suunnitelmallista yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tavoitteet	Toimenpide/tuotokset	Mittarit	Vastuutaho
Ikääntyneiden palvelujen kumppanuusyhteistyö järjestöjen kanssa kohdentuu ensisijaisesti ikääntyneiden psyykkistä ja fyysistä toimintakykyä sekä hyvää ravitsemusta edistävän toiminnan tukemiseen. Vastuut ja työnjako määritellään toiminnasta vastaavan tahon kanssa.	Kuvaamme järjestöjen ja muiden toimijoiden tilojenkäytön ja yhteistyön periaatteet ja käytännöt. Huomioidaan määritellyt painopisteet kumppanuusavustusten myöntämisessä.	Tilojenkäytön ja yhteistyön periaatteet ja toimintamalli on kuvattu. Kumppanuusavustuksilla ikääntyneille kohdennetun toiminnan sisältö.	Yhdyspintatiimi & Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Vapaaehtoistoiminta tarjoaa osallistumismahdollisuuksia tai tukea yhä useammalle ikääntyneelle.	Tuetaan vapaaehtoistoiminnan kasvua erityisesti kotona asuvien ikääntyneiden parissa. Varmistetaan vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytykset sairaalapalveluissa ja asumispalveluissa.	Vapaaehtoisten määrä ja vapaaehtoistoiminnan kautta tukea saaneiden määrä (siltä osin kuin on saatavilla).	Ikääntyneiden palvelut
Teemme yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa toimintakyvyltään heikentyneiden ikääntyneiden liikuntatoiminnan mahdollistamiseksi.	Sovimme yhteistyöstä ja toimintamalleista kuntien kanssa, mm. tilojenkäyttö ja asiakasohjaus.	Kunnat, joissa on tarjolla ikääntyneille kohdennettua matalan kynnyksen liikuntatoimintaa.	Yhdyspintatiimi & Seniori-infon Hyvinvointia edistävä toiminta
Kehitetään kulttuuritoiminnan avulla osallisuutta ja toimintakykyä vahvistavia toimintamalleja ikääntyneiden asumispalveluissa.	Pilotoidaan kulttuurialan koulutettujen henkilöiden käyttöä asiakkaan toimintakykyä ja osallisuutta tukeviin tehtäviin ikääntyneiden asumispalveluissa.	Pilotti on toteutunut kyllä/ei/ositain. Arvioidaan hyötyjä pilotin tulosten perusteella.	lääkäiden palvelujen henkilöstön monipuolistaminen -hanke (Sosiaali- ja terveysministeriö)

4. Toimenpiteet iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi

Palvelustrategia ohjaa palvelujen järjestämistä ja kehittämistä

Toimenpiteet iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen järjestämiseksi ja kehittämiseksi on määritelty Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelustrategiassa. Palvelustrategia sisältää palvelualueiden strategiset suunnitelmat, joissa on määritelty toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi. Talousarvio määrittelee vuosittain resurssit toimenpiteiden toteuttamiselle.

4.1 Yhteiset sosiaali- ja terveyspalvelut

Laadukkaiden ikääntyneiden palvelujen kivijalan muodostavat yleiset perustason palvelut. Alle on koottu ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen kannalta keskeisiä yhteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteita.

4.1.1 Avosairaanhoito

Tavoitteena on, että asiakkaat ja potilaat saavat kaikissa asioissa yhteyden terveystasemalle samana päivänä. Digitaalinen esitietokysely tai hoidon tarpeen arviointi on käytössä ympäri vuorokauden. Hoitoon pääsee kahden viikon sisällä hoidon tarpeen toteutamisesta.

- Hoidon tarpeen arvio tehdään saman päivän aikana. Ammattilaisen hoitoon pääsee kahden viikon sisällä hoidon tarpeen toteutamisesta.
- Turvaamme hoidon jatkuvuuden varmistamalla, että potilas pää-

see asioimaan tutun ammattilaisen kanssa aina, kun se on mahdollista.

- Hoidon saatavuutta ja laatua parannetaan esimerkiksi tiimimallin tai omalääkärimallin laajentamisella. Ulkoistettujen terveystasemien laajentamista selvitetään.
- Hoidon jatkuvuus paranee (COCI-indeksillä mitattuna) ja yhteyshenkilön saaneiden asiakkaiden osuus kasvaa merkittävästi. Yhteyshenkilön saaneiden potilaiden määrää seurataan kuukausitasolla.

4.1.2 Suun terveydenhuolto

Asiakkaat ja potilaat saavat yhteyden suun terveydenhuoltoon saman arkipäivän aikana. Kiireettömään hoitoon pääsee kolmen kuukauden sisällä tai potilaan hoidon tarpeen edellyttämässä ajassa.

- Palveluihin saa yhteyden arkisin saman päivän aikana. Kiireettömään hoitoon pääsy toteutuu kolmen kuukauden sisällä.

4.1.3 Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuksen palveluihin pääsevät kaikenikäiset ilman lääkärin lähetystä. Kuntoutuksen tavoitteena on tukea ja edistää toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä. Kuntoutuspalvelut tarjoaa asiakkailleen sekä yksilö- että ryhmäkuntoutusta asiakkaan tarpeiden mukaisesti ja tarvittaessa kuntoutusta toteutetaan moniammatillisesti. Lisäksi tehdään

kotikäyntejä niille asiakkaille, jotka eivät kuulu ikääntyneiden palveluiden kotikuntoutuksen piiriin.

- Asiakas- ja käyntimääriä sekä hoitoon pääsyyn toteutumista seurataan. Lisäksi seurataan yli 65-vuotiaiden osuutta kuntoutuksen asiakas- ja käyntimääristä.

Apuvälinepalveluilla tuetaan itsenäistä liikkumista ja kotona selviytymistä. Arvioimme asiakkaan apuvälinetarpeen, ja apuvälineet myönnetään yhtenäisin toimintatavoin ja kriteerein.

Teemme yhteistyötä eri palvelualueiden kanssa yhtenäisten kuntoutuksen polkujen muodostamisessa, jotta ikääntyneen toimintakyvyn heikentyessä kuntoutustarve tunnistetaan oikea-aikaisesti ja asiakkaat ohjataan oikean palvelun piiriin.

4.2 Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden palvelujen tehtävä on tukea ikääntyneiden itsenäistä ja omatoimista selviytymistä ja mahdollistaa ikääntyneille turvallinen elämä omassa kodissaan tai kodinomaisessa ympäristössä. Alle on koottu ikääntyneiden palvelujen palvelustrategian keskeisiä toimenpiteitä ikäkäiden palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

4.2.1 Seniori-info

Tavoitteena on, että ikääntyneiden palvelujen neuvonta ja palveluihin ohjautuminen toteutuu yhden yhteydenoton periaatteella ja asiakas saa helposti yhteyden Seniori-infon neuvontapalveluun. 1.12.2023 alkaen alueella on toiminut yksi yhteinen Seniori-infon neuvonta, joka tarjoaa neuvontaa ja ohjausta ikääntyneille ja heidän omaisilleen ja läheisilleen. Ikääntyneen palvelutarpeen arviointi käynnistyy tarvittaessa jo yhteydenoton aikana ja asiakkaan tarvitsemien palvelujen organisoiminen tapahtuu viiveettä. Palvelujen myöntäminen toteutuu koko alueella yh-

tenäisin periaattein.

- Seuraamme Seniori-infon kontaktimäärien kehitystä ja sitä, kuinka moni saa vastauksen saman päivän aikana.
- Kehitämme digitaalisia palvelukanavia ja tavoite on, että vuonna 2025 yli 50 % yhteydenotoista tapahtuu digitaalisten kanavien kautta.
- Määritämme tavoiteajat asiakkaan ensikontaktin ja hänelle myönnettävien palvelujen aloituksen sekä tarvittavien päätösten väliselle kestolle. Seuraamme tavoiteajan toteutumista.
- Jokainen päätös toteutuu tuotteistetun palvelutasomääritelmän mukaan.

Vanhuspalvelulaki (12§) ohjaa hyvinvointialuetta toteuttamaan vaikuttavia hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia palveluja erityisesti tunnistettuihin riskiryhmiin kuuluville ikääntyneille. Tavoitteemme on, että hyvinvointialueella on yhtenäiset hyvinvointia edistävät palvelut ikääntyneille, joiden elinoloihin tai elämäntilanteeseen tunnistetaan liittyvän palveluntarvetta lisääviä riskitekijöitä, kuten omaishoitajat.

- Riskiryhmien tunnistamisessa hyödynnämme mm. kohdennettua ja terveystarkastusta. Pilottoimme uusia toimintamalleja riskiryhmien löytämiseksi ja toimintakyvyn tukemiseksi varhaisessa vaiheessa.

Omaishoidon tuki

Ikääntyneiden omaishoidon tuki (yli 65-vuotiaille asiakkaille) arvioidaan ja myönnetään Seniori-infon kautta. Omaishoidon tuen palkkiot on yhtenäistetty hyvinvointialueelle siirryttäessä 1.1.2023. Omaishoidon tuen palvelujen harmonisointi saatetaan loppuun vuoden 2024 aikana.

Tavoitteena on ottaa käyttöön yhtenäiset ja monipuoliset vaihtoehdot omaishoidon tuen vapaiden toteuttamiseksi ja tukea sitä, että mahdollisimman moni omaishoitaja käyttäisi lakisääteiset vapaapäivät. Tämän toteutumiseksi:

- Taataan riittävä lyhytaikaishoitopaikkojen määrä.
- Pyritään saamaan lisää palvelusetelituottajia omaishoitajan vapaan aikaiseen hoitoon kotona.
- Laajennetaan perhehoitopalvelun saatavuutta.

Etsimme aktiivisesti uusia keinoja omaishoitajien jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi:

- Omaishoitajien valmennusten kehittäminen: yhtenäisen mallin luominen ja käyttöönotto
- Luodaan toimintamalli omaishoitajien terveystarkastusten toteuttamiseksi hyvinvointialueella yhteistyössä avosairaanhoidon kanssa.
- Hyödynnämme digitalisaatiota omaishoidon tuen palveluissa.
- Otamme käyttöön digitaalisen ratkaisun omaishoidon tuen hallinnoinnin sujuvoittamiseksi.

4.2.2 Kotona asumista tukevat palvelut

Kotona asumisen tuen palvelujen suunnittelun ja toteutuksen lähtökohdana on asiakkaan omien voimavarojen hyödyntäminen toimintakyvyn parantamiseksi. Kasvatamme tukipalvelujen osuutta kotona asumisen tuen palveluissa ja tarjoamme ensisijaisesti tukipalveluja ja tilapäisiä palveluja pitkäaikaisen palvelutarpeen ehkäisemiseksi.

Palvelut toteutetaan ensisijaisesti etäpalveluina. Kehitämme kotihoidossa teknologisia ratkaisuja etähoidon lisäämiseksi. Lääkkeiden annostelu

tapahuu ensisijaisesti läkeautomaateilla.

- Tarjoamme jokaiselle kotihoidon asiakkaalle eri etähoidon palveluja ja seuraamme etähoidon asiakkaiden osuutta.
- Yli 20 % kotihoidon käynneistä toteutetaan etähoidon avulla vuoteen 2026 mennessä.
- Yli 30 %:lla kotihoidon asiakkaista lääkkeiden annostelu toteutuu läkeautomaateilla vuoteen 2026 mennessä.
- Asiakkaan mahdollinen siirtyminen yhteisölliseen tai ympärivuorokautiseen asumiseen on sujuva ja oikea-aikainen.
- Palvelujen myöntämisen periaatteet määrittelevät tilanteet, joissa asiakkaan siirtyminen yhteisölliseen tai ympärivuorokautiseen asumiseen on oikea-aikainen. Näissä tilanteissa siirtyminen tapahtuu nopeasti ja seuraamme tämän toteutumista.

4.2.3 Asumispalvelut

Lyhytaikaishoito sekä arviointi- ja kuntoutusyksiköt edistävät asiakkaan toimintakykyä ja kotona asumisen mahdollisuuksia. Toiminta tukee kotona asumista, sairaalasta kotiutumista ja omaishoitajien jaksamista.

- Määritämme lyhytaikaishoidolle ja arviointi- ja kuntoutusyksiköille yhteiset kriteerit ja tavoitteet, ja seuraamme aktiivisesti niiden noudattamista.
- Asiakkaan palvelun tarve huomioiden, yhteisöllinen asuminen on ensisijainen asumispalvelu. Palvelua tuottavat sekä hyvinvointialueen oman palvelutuotannon yksiköt että ostopalveluyksiköt.
- Lisäämme yhteisöllisen asumisen paikkojen määrää ja seuraamme niiden täyttöastetta.
- Asiakkaat saavat yhtä hyvää palvelua kaikissa samaa palvelua tuottavissa asumisyksiköissä. Palvelujen sisältö ja henkilöstömitoitutus on harmonisoitu.

- Asumispalvelujen kriteerit ja palvelun sisällöt yhtenäistetään vuoden 2024 aikana.
- Ympäri vuorokautista palveluasumista keskitetään sopivan kokoi- siin ja osin hybridimallisiin yksiköihin väestön ja palvelujen keskit- tyymiin. Hybridimalli tarkoittaa, että yksiköt sisältävät sekä yhtei- söllistä asumista että ympärivuorokautista palveluasumista.
- Asiakkaiden asumisaika ympärivuorokautisessa palveluasumisessa lyhenee, kun yhteisöllisen asumisen osuus kasvaa.
- Pitkäaikaisesta laitoshoidosta on luovuttu vuoteen 2025 mennessä.

Lisäksi tehostamme teknologian ja digitaalisten ratkaisujen hyödyntä- mistä asumispalveluissa.

4.2.4 Sairaalapalvelut

Liikkuva sairaala arvioi ja aloittaa hoidon kotihoidon ja ikääntyneiden asumispalvelujen asiakkaiden akuuteissa tilanteissa. Asiakkailta on laa- dittuna kattava ennakoiva hoitosuunnitelma. Kotisairaala on sairaala- hoidon ensisijainen muoto.

- Liikkuva sairaala ratkaisee 40 % kotihoidon ja 90 % asumispalve- lujen akuuteista tapahtumista vuoteen 2026 mennessä.
- Päivystyksen käyttö vähenee.
- Määrittelemme kriteerit niille tilanteille, joissa kotisairaala ei riitä sairaalahoidon.
- Sairaalapalvelujen nykyinen kokonaispaikkamäärä ei kasva väes- tön ikääntymisen suhteessa.
- Geriatrian poliklinikan hoito- ja konsultaatioprosessi on sujuva ja viiveetön.
- Määrittelemme geriatrian poliklinikan hoito- ja konsultaatiopro- sessille tavoitteet ja seuraamme niiden toteutumista aktiivisesti.

Osastohoidossa kuntoutus alkaa välittömästi ja tähtää potilaan kotiut- tamiseen, potilaan edeltävä toimintakyky huomioiden. Kuntoutusvaa- de koskee myös hoitoa erikoissairaanhoidossa. Osastopaikkojen määrä vastaa alueellisesti väestön tarpeita.

5.1 Palvelurakenne

Lakisääteisten iäkkäiden palveluihin liittyvien laatuindikaattorien osa-alueet ovat palvelurakenne, henkilöstön riittävyys, asiakkaan tarpeisiin vastaaminen, toimintakäytännöt, asiakastyytyväisyys, esihenkilön osaaaminen sekä rekrytointi ja toiminnanohjaus. Seuraavassa luvussa on kuvattu laatuindikaattorien eri osa-alueiden toteutumista ja seuranta ikääntyneiden palveluissa. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen laadun ja riittävyyden kriteerit ja seuranta on määritelty tarkemmin Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelukonseptissa.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden palveluissa tavoitteena on, että 75 vuotta täyttäneestä väestöstä ohjautuu:

- 15–20 % kotona asumisen tukipalveluihin
- korkeintaan 10 % säännölliseen kotihoitoon (nykytilanne 13,7 %)
- 2 % yhteisölliseen asumiseen (nykytilanne 0,5 %)
- korkeintaan 5 % ympärivuorokautiseen palveluasumiseen (nykytilanne 5,6 %)
- 6–7 % omaishoitoon (nykytilanne 4 %)

Perhehoidon saatavuutta on tavoitteena laajentaa. Perhehoitoa on tällä hetkellä tarjolla Lohjalla, Vihdissä ja Karkkilassa.

- Lyhytaikainen ympärivuorokautinen perhehoito, tammi-marraskuu 2023: 44 vrk
- Osa-aikainen ympärivuorokautinen perhehoito, tammi-marraskuu 2023: 172 vrk

Ikäntyneiden asumispalvelujen yksiköistä kolme on ollut tähän asti laitoshoidon yksiköt muuttuvat ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi 1.1.2024, jolloin laitoshoito ikääntyneiden asumispalveluissa lakkaa kokonaan. Vanhuspalvelulin 14 § edellyttää ikääntyneiden pitkäaikaisen laitospalvelun asumisen lakkautettavan vuoteen 2027 mennessä.

Säännöllistä kotihoitoa saavien asiakkaiden määrää seurataan kuukausittain. Marraskuussa 2023 säännöllisen kotihoidon asiakkaiden määrä

on ollut 3086, eikä määrässä ole vuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia.

5.2 Henkilöstön riittävyys

Monipuolinen henkilöstörakenne tukee asiakkaiden ja asukkaiden aktiivista arkea ja varmistaa henkilöstön riittävyyden ikääntyneiden palveluissa. Pyrimme lisäämään hoiva-avustajien ja muiden soveltuvien ammattiryhmien käyttöä ikääntyneiden palveluissa ja kohdentaa sote-henkilöstön resurssit entistä paremmin alan ammattiosaamista vaativiin tehtäviin.

Hyvinvointialueen urapalveluyksikkö tukee henkilöstön rekrytointia. Pyrimme vähentämään vuokratyövoiman osuutta ja lisäämään omaa henkilöstön osuutta. Vahvistamme asiakkaiden valinnanvapautta monituottajamallia hyödyntämällä, kokonaistaloudellisuus huomioiden. Arvioimme jatkuvasti ostopalvelujen ja palvelusetelin käyttömahdollisuuksia.

Kotihoidon asiakastyöhön käytettyä aikaa seurataan kuukausittain ja siitä raportoidaan kaksi kertaa vuodessa THL:lle. Tavoite on, että välitön työaika olisi alueesta riippuen vähintään 50–60% vuoteen 2025 mennessä. Henkilöstön määrää ja asiakasmäärää seurataan kuukausittain. Toistaiseksi henkilöstömäärä on ollut riittävä ja myös sote-koulutettua henkilöstöä on ollut pääsääntöisesti riittävästi. Oman henkilöstön osuus on ollut kasvussa vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla, mikä on vähentänyt vuokratyövoiman tarvetta. Lisäksi kotihoidon suunniteltujen ja toteutuneiden tuntien määriä seurataan kuukausitasolla.

Asumispalveluissa ympärivuorokautisen palveluasumisen lakisääteistä henkilöstömitoitusta (0,65) seurataan THL:n henkilöstömitoituskyselyllä, joka toteutuu kaksi kertaa vuodessa kolmen viikon ajan. Pääsääntöisesti mitoitus toteutuu lain vaatimuksen mukaisesti.

5.3 Asiakastarpeisiin vastaaminen

Vahvistamme ikääntyneiden palveluissa tarvittavaa monipuolista erityisosaamista ja huolehdimme henkilöstömme mahdollisuuksista osaamisen kehittämiseen.

Kotihoidon asiakaskäynnit pyritään ajoittamaan asiakastarpeisiin vastaten, työn kokonaissuunnittelu huomioiden. Kotihoidon etäpalvelut ja lääkeautomaatin käyttö tukevat asiakaskäyntien ajoittamista asiakastarpeeseen vastaavasti. Henkilöstön kielitaito on pääsääntöisesti työn edellyttämällä tasolla.

Asumispalveluissa seurataan oman tuotannon, ostopalvelujen ja palvelusetelin paikkamäärää ja käyttöastetta (LAH, arviointi- ja kuntoutus, yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen). Ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstön rakenteesta ja määrästä on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ohjeistettu lakisääteisen henkilöstömitoituksen lisäksi niin, että 2/3 työvuorossa olevista henkilöistä on oltava sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Lisäksi on määritetty lääkeluvallisten ammattihenkilöiden riittävä määrä, riittävän sairaanhoidon varmistaminen, viitteellinen hoiva-avustajien määrä ja yöhoidon resursointi.

Henkilöstön kielitaitovaatimukset huomioidaan asumispalveluissa mm. niin, että oppisopimusopiskelijat lasketaan henkilöstömitoitukseen vasta, kun kielitaito on riittävällä tasolla. Hyvinvointialueella ei toistaiseksi ole systemaattisesti tarjolla suomen kielen kursseja henkilöstölle. Henkilöstön osaamisen kehittämistä kohdennetaan mm. RAI:sta nousevien haasteiden perusteella. Osaamisen kehittämisessä hyödynnetään mm. Oppiportin verkkokoulutuksia.

5.4 Toimintakäytännöt

Asumispalvelujen ja kotona asumisen tuen omavalvontasuunnitelmia seurataan ja päivitetään säännöllisesti LUVN-ohjeistuksen mukaisesti. Asumispalveluissa omavalvontasuunnitelma on käytössä myös perehdytyksen työkaluna. Asiakaspalautteet ovat osa omavalvontaa. Asiakaspalautteita seurataan, niihin vastataan ja palautteita hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Kaltoinkohtelusta raportoidaan S-Pro-järjestelmässä ja raportointia seurataan LUVN-tasoisesti.

Asumispalveluissa itsemääräämisoikeuden toteutumista seurataan mm. RAI:n avulla. Tavoitteena on, että hoitotahto kirjataan Elämänkaarilomakkeelle asukkaan palvelujen alkaessa. Kotona asumisen tuen palvelulinjalla itsemääräämisoikeuden toteutumista ei seurata systemaattisesti.

5.5 Asiakastyytyväisyys

THL:n Kerro palvelustasi -kysely toteutetaan joka toinen vuosi Kotona asumisen tuen linjalla ja Asumispalveluissa. Kysely toteutuu ensimmäistä kertaa keväällä 2024. Palvelun suosittelemuus (NPS) sisältyy Kerro palvelustasi -kyselyyn. Asumispalveluissa on tarkoitus toteuttaa vastaava kysely omana toimintana niinä vuosina, kun valtakunnallista kyselyä ei toteuteta.

Kotona asumisen tuessa asiakkaiden yksinäisyyttä seurataan mm. RAI-välineistön mittareilla. Yksinäisyyden kokeminen on säännöllisen alueen kotihoidon asiakkailla verrattain korkealla tasolla (30 %). Kotihoidon asiakkaiden yksinäisyyden vähentämiseen pyritään löytämään keinoja kehittämällä kotihoidon palveluvalikkoa niin, että yksinäisyyttä kokevien asiakkaiden tarpeisiin voitaisiin vastata paremmin.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen palvelukonseptissa on määritelty, että asiakkaalle ja hänen läheisilleen järjestetään yhteistyökokous kuukauden kuluessa muutosta sekä aina tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Hoivakodissa järjestetään vähintään kerran kuukaudessa yhteisökokouksia, joissa asiakkailla on mahdollisuus vaikuttaa hoivakodin arkeen. Myös asiakkaan läheiset voivat osallistua yhteisökokouksiin. Omaisten iltoja järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa.

5.6 Esihenkilön osaaminen

Hyvinvointialueen HR-palvelut tukevat esihenkilöiden osaamisen kehittämistä ja mahdollisuuksia työhyvinvoinnin edistämiseen. Henkilöstölle toteutetaan neljä kertaa vuodessa työhyvinvointia mittaava Pulssi-kysely, jonka tulosten perusteella voidaan tehdä toimenpiteitä työhyvinvoinnin edistämiseksi ja puuttua epäkohtiin.

5.7 Rekrytointi ja toiminnanohjaus

Kotihoidossa on käytössä koko alueen yhteinen toiminnanohjausjärjestelmä ja sitä hyödynnetään kotihoidon henkilöstön kohdentamisessa resurssiviisaasti.

5.8 RAI-laatuindikaattorit

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/201278 edellyttää RAI-arviointivälineistön käyttöä iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa säännöllisen hoivan ja hoidon tarpeeseen annettavissa hyvinvointialueen järjestämissä sosiaalipalveluissa. Laatusuosituksen sisältävät RAI-laatuindikaattorit kuvaavat hyvään hoitoon tai hoidon laatuongelmiin viittaavia ilmiöitä. Osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista, perustarpeista ja turvallisuudesta huolehtimista, toimintakykyisyyden tukemisesta ja sairauksien hyvää hoitoa voidaan pitää perustellusti hyvän hoidon

lähtökohtina. Kaikkien laatusuositukseen sisältyvien RAI-laatuindikaattoreiden kuvaamiin ilmiöihin ajatellaan olevan mahdollisuus vaikuttaa hyvillä hoitokäytännöillä ja palvelujärjestelmää kehittämällä. Kattava ja luotettava RAI-vertailutieto edellyttää vahvaa osaamista ja järjestelmällistä toimintatapaa RAI-arviointien toteuttamisessa. (Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien

palvelujen turvaamiseksi 2024-2027, THL RAI-järjestäjätietokanta 2023).

RAI-arviointivälineistö on otettu käyttöön ikääntyneiden palveluissa koko hyvinvointialueella Seniori-infon asiakasohjauksessa, kotihoidossa ja asumispalveluissa 27.2.2023. Useissa alueen kunnissa RAI on ollut käytössä jo aiemminkin. Vuoden aikana on luotu RAI-organisaatiomalli ja RAI-arviointien peittävyys on kasvanut. RAI:n käytön tavoitteet vuodelle 2023 ovat olleet:

- Kaikille säännöllistä palvelua saaville asiakkaille on tehty RAI-arviointi 31.12.2023 mennessä
- RAI-arviointien peittävyyttä seurataan jatkuvasti kaikilla kolmella palvelulinjalla
- RAI-arvioinnit säännöllisissä palveluissa jakautuvat tasaisesti eri kuukausille
- Osallistetaan asiakkaita ja heidän läheisiään RAI-arviointiin
- Työyhteisön RAI-osaaminen kasvaa
- RAI-arviointeja pystytään hyödyntämään palvelutarpeen arvioinnissa, asiakkaan väliarvioinnissa ja hoidon suunnittelussa

RAI-laatumoduulin indikaattorit on otettu käyttöön Kotona asumisen tuen ja Asumispalvelujen palvelulinjoilla. Asumispalvelujen valitut mittarit RAI-laatumoduulissa ovat omavalvonta, hoidon laatu ja osallisuus. Asumispalveluiden laatuindikaattoreihin on asetettu tavoitteet vuodel-

le 2024, joita seurataan. Kotona asumisen tuen palvelulinjalla seurataan laatusuositusten mukaisia RAI-mittareita, jotka ovat hoidon laatu, myöntämisen perusteet ja omavalvonta. Kotona asumisen tuen laatuindikaattoreiden tavoitetasot sovitaan myöhemmin. Laatumoduulin käyttöönottoa Seniori-infossa valmistellaan. Seniori-infossa laatumoduulia on tarkoitus hyödyntää asiakasvirran suuntaamisessa tavoitteiden mukaisesti.

Kotona asumisen tuesta ja Asumispalveluista 89 esihenkilöä on suorittanut RAI-laatukoulutukset. Myös Seniori-Infon esihenkilöt koulutetaan laatumoduulin käyttöön. RAIsoft-ohjelmiston raporttikoulutuksiin on osallistunut ikääntyneiden palveluista 104 esihenkilöä. Lisäksi on koulutettu 90 RAI-vastaavaa Kotona asumisen tuen ja Asumispalvelujen palvelulinjoille. RAI-vastaavien roolia laatumoduulin käytön osalta tullaan vahvistamaan.

6. Lähteet

Nordic Health Care Group.

Länsi-Uudenmaan sote-palvelujen nykytila-analyysi (2021).

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. 28.12.2012/980.

[Sähköisesti](#)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelukonsepti. Julkaistu 2023.

[Sähköisesti](#)

Sosiaali- ja terveysministeriö, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy ja Suomen Kuntaliitto. Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027, luonnos (2023).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion Ravitsemusneuvottelukunta. Vireyttä Seniorivuosiin: ikääntyneiden ruokasuositus. Julkaistu 2020.

[Sähköisesti](#)

THL:n indikaattoripankki Sotkanet.

[Sähköisesti](#)

Tilastokeskus; StatFin, väestö.

www.stat.fi

Vaalavuo, M. Use of public health and social care services among the elderly in Finland: an under-examined mechanism of redistribution J Eur Soc Policy. Julkaistu 2020.

[Sähköisesti](#)

Valtakunnallinen kuntakysely 2022.

[Sähköisesti](#)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Jotta länsiusimaalaiset voivat hyvin